Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД УНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 284 (15907) | 1981 оной декабриин 12, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

КЛАССАЙ ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭ

Нинтын дунда һуралсалые саашадань амжалтатайгаар өлгүлгэ хадаа КПСС-эй XXVI съездын хараалһан сольна хэмжээ ябуулгануудай асари ехэ программын нэгубинь болоно. Харин һуралсал-хүмүүжүүлгын болон ссһаа гадуур бэлүүлэгдэдэг нинтэ хүмүүжүүлгын хүмэри хадаа энэ зорилгые шнидхэн бэлүүлхэ хэрэгсэгнэшэгүй ехэ үүргэ дүүргэхэ юм.

Юрэдөө, юрэнхы эрдэмэй ямаршье һургуулиин гол үнэн юун бэ гэхэдэ, класс болоно. Хэрбээ класс бүхэндэралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэринин эрхим һайнаар ябуудадаг һаа, юрэнхы дээрээ һургуулиин бүхы хэрэг һайн эгнэгдэхэ байна бшуу. ГАНСАХАНШЬЕ классай НСАХАНШЬЕ һурагшын муу ябадал гаргабал, һурабайһан классһаань гадна түрэл һургуулиинь нэрэ хуга жэшээтэй.

Мүнөө үеын һургуулиин үмэнэ табигдадаг эрилтын ор, алибаа класста заадаг багша бүхэн хүмүүжүүлэгшэ зэргэтэй. Энэ хадаа нмагтал тэрэнэй моральна харюуга бэшэ, харин мэргэжэлэйнь уялга болоно бшуу.

Түгөөр класс соо ябуулагдадаг хүмүүжүүлгын элдэб ын хүдэлмэрине хүтэлбэрилэгшэнь эмхидхэдэг гэшэ. агтал классай хүтэлбэрилэгшэ хадаа бүхы багшанарай, ахидэй, нинтын эмхинүүдэй хүсэл оролдолые нэгэлэтэй болгохо ёһотой. Классай коллективэй байдаг түлөө, һурагша бүхэнэй түлөө хүтэлбэрилэгшэнь хадагад шуу.

Классай хүтэлбэрилэгшэ ямар байха ёһотойб? Нэн түрүүн бүүдтэ дуратай байха шухала. Үхибүүдтэ дурлажа шагүй, тэдэнэй сэдьхэлэй эрилтые ойлгохо зүрхэгүй, ны зантай, дээрэлхүү багша классай хүтэлбэрилэгэр томилгодоо һаа, һурагшадтаяа үгээ ойлгольсожо шагүй, класстаяа «тэмсэһээр тэмсээд», хүмүүжүүлгын хүмэринн шанарые эгээл доодо хэмжээндэ оруулжархидаг ла юм. Тинмэрхүү ушарнууд хото, хүдөөгэй һурлида хаа яа үзэгдэдэг.

Үхэтэй хамта үхибүүдэй һаһанай хэмжээнһээ дулдыдан о ондоо классуудай һурагшад хүтэлбэрилэгшэдтөө ондо оо эрилтэтэй байдаг гэшэ. Жэшээнь, бага һаһанай һушадта һайн һанаатай, анхарал ехэтэй, зүб юумые баталһан, энэдэ зугаатай багшанар һайшаагдадаг. Хаэдиршүүл (6—8-дахи классуудай һурагшад) классайн хүтэлбэрилэгшын эрэлхэг зоригые, эмхидхэгшэ шадание, туманис шэнжые, алибаа юумые байһан соонь ор сэгнэжэ шададагые, шог зугааень, шанга эрилтэшье һаа, хүнэй хэлэһые ойлгохо гэжэ оролдогые үндэр сэгнэдэг. Тинхэдэ ахалагша классуудта һурадагуулэрилтэ тад ондоо. Классай хүтэлбэрилэгшын нинтэ ым болбосорол, предмедтээ шунаһан дуран, бэеэ барнашадабари, саб гэмэ зохидоор хубсалдаг маяг тэдэндэ адшоогдодог байха юм.

Тиимэһээ классай хүтэлбэрилэгшөөр томилогдоһон багнар эдэ бүгэдые хараадаа абаха зэргэтэй. Гадна заадм предмедээ эрхим һайнаар мэдэхэһээ гадна үдэр бүрн ым болбосоролоо, политическэ бэлэдхэлээ дэшэлүүлэ ябадаг багша һурагшадые үе сагайгаа эрилтээр һурхүмүүжүүлжэ шададаг гэжэ мэдээжэ.

Классай хүтэлбэрилэгшэдэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэринн шал хэрэгтэй ааб даа. Олон жэлдэ үхибүүдтэй хүдэлхүн гү, али багшын һургуулиие һаяхан дүүргэһэн багша гү — эдэ хоёрой илгаа ехэ байха.

Манай республикада абажа харабал, ороной пединститудые дүүргээд, манда эльгэгдэнэн, Доржи Банзарова нэрэмжэтэ багшанарай дээдэ һургуули, Улаан-Удын ахи педучилищи түгэсхөөд, хото, хүдөөгэй һургуулидта хүдэлмэрэ ошоһон залуу багшанарай олонхинь түнынгээ жэлдэ классай хүтэлбэрилэгшөөр томилогдобайна. Һубаагаан бэрхэнүүдынь класстайгаа үгээ ойлгоод, муу бэшэр хүдэлжэ эхилдэг. Харин заримшууль ядалдахаяа һанадаг гэжэ шалгалта эдирүүлдэг. ингаа классайнгаа пионерскэ, комсомольскэ болон шадай ерээдүйнь мэргэжэлые зүбөөр шэглүүлхэ хэрэгэлдэлгэй хүдэлмэрине эмхидхэн ябуулхадаа, «хүндэ» бүүдтэй, түрэлхидтэй хүдэлхэдөө, тэдэнэр ядалдахаяа ина.

Ийэр тиимэһээ классай залуу хүтэлбэрилэгшэдтэ саг ажэ туһалха, дүршэл ехэтэй багшанарые тэдэнэй һурхүмүүжүүлэгшэ болгон томилхо гэшэ һургуулиин хүрилэгшэдэй нэн түрүүшын уялга мүн. Энэ талаар ниин 1-дэхи, Кабанскын, Яруунын районой Нарһатын, ар-Шэбэрэй районой Хушуун-Үзүүрэй, Түнхэнэй райн Толтын, Хойто-Голой бусад һургуулинуудта ехэ ө хэгдэдэг. Нэрлэгдээшэ болон Улаан-Удын олонхи уулинуудта классай хүтэлбэрилэгшэдэй семинар хоингэргэгдэжэ, түрүү дүй дүршэлые олоной анхаралда эдэг заншал тогтонижонхой.

Үхэтэй хамта классай хүтэлбэрилэгшын өөрын эдэбхи ялһээ, ухамайлан бодомжолхо шадабариһаа амжалта ындэй дулдыдаха. Даажа абаһан классайнгаа һурагшай нинтэ болбосоролой шанарые һайжаруулха хэрэгтэдэнэйнгээ сэдьхэл бодолой болон политическэ хүжэлдэ үдэр бүрнин анхарал табидаг багшанарай хүмэри урагшатай байха.

Хүмүүжүүлгынгээ хүдэлмэрине ябуулхадань, «Үзэл талай, политическэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэрине саашаь һайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол бопарти, правительствын бусад документнүүд, КПСС-XXVI съездын шиидхэбэринүүд классай хүтэлбэрилэгшэй хүтэлбэринь болжо үгэхэ ёһотой бшуу.

Үлэшэнь, Яруунын районой Нарһатын дунда һургуулиин багша С. С. Садовская 4-дэхи классые даажа абаад, ргшадайнгаа политическэ талаараа болбосорхо хэрэгторитэйхон анхарал хандуулна. Онсолон тодорхойлн. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ бааталга гаргаһан совет хүнүүдэй габьяа тухай хөөрэһэн олнуудые класста үзүүлхэдээ гү, али эхэ, эсэгэ тухөөрэлдөөнэй болоходо, СССР-эй Конституциин 66-н статьягай удхые тайлбарилан ойлгуулдаг. Тиимэһээ ахиндай бидэнние үргэн тэнжээхэ, һайнаар хүмүүхэ уялгатай гэжэ мэдэхэһээ гадна хожомоо ӨӨҺЭ-Э эхэ, эсэгэеэ үргэхэ ёһотой зон гээшэбди гэжэ һурагынь бүхөөр хадууна бшуу.

Классай хүтэлбэрилэгшын хүдэлмэри хэмжүүргүй ехэ. ассайнгаа хүмүүжүүлгын хүдэлмэрине зохёон табиха, багша бүхэнтэй, илангаяа замһаа хадууран, ямар нэгэн ду гаргашадтай хүдэлхэ, түрэлхидэй дунда педагогина эрдэм дэлгэрүүлхэ, классаа гадуур хүдэлмэри эмхэ гэжэ лэ тоолобол, захадаа хүртэхэгүй. Пионерэй отряд, звено, комсомолой бүлэг гэхэ мэтын классаа нинтын хүсэндэ тулгалангүй, түрэлхидтэй бата холбоо барисаа байгуулангүй, классай хүтэлбэрилэгамаг юумэнэй урда гансаараа орохогүй.

Багшадайнгаа өөрөө даагаад, өөһэдөө өөһэдыгөө хүтэлбэ шадаабарине хүгжөөхэ гээшэ классай хүтэлбэрилэгшын а юм. Энэ шадабариин класс бүхэндэ һайнаар бэелүүлэл һаа, бүхы һургуули соогоо өөһэдөө өөһэдыгөө хүрилдэг гурим (самоуправлени) гээшэ амжалтатайгаар хүгжэдэг гэжэ практика харуулдаг байна.

Ардэм техникын агуу дэбжэлтын оршондо ажаһуухаар ын, ажалһаа тунхарихагүй, ерээдүйн ехэ-ехэ хэрэгүүшидхэлсэхээр, коммунизмын илан мандахын түлөө шангаар тэмсэхээр бэлэн, Эхэ орондоо халуунаан ын эрхэтэдые хүмүүжүүлэн һургаха гээшэ классай ибэрилэгшэдэй нангин уялга мүн.

ОЛОНОЙ АМАРШАЛГА

Арбан зургаадахи тоннельнэ отрядай Стефан Воронииной хүтэлбэрилдэг бригадын проходчигууд хоёрдохи тоннель малтаха жэлэйнгээ даабарине болзорһоонь урид дүүргэһэнээ онсо өөрынхөөрээ. Юрэ бусаар тэмдэглээ. Эдэнэр 300 погонно метр гэһэн хэмжээндэ хүрэхэдөө порталайнгаа дэргэдэ шэнэ жэлэйхөөр шэмэглэгдэнхэй ёлко табяа юм. Энэнь хадаа энэ удэрһөө хойшо арбан нэгэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлэй тоосоогоор ажаллажа захалбабди гэһэн удхатай һүлдэ тэмдэг болоно.

Проходчигууд гайхамшагта амжалта туйлаһанайнгаа түлөө олоной амаршалгада хүртөө. Илалта туйлагшад энэл тоннелие үгтуулан малтажа байһан Н. Лузанай бригадын коллективые мүрысөөндэ оролсохыень урижа, хоёрдохи Мысовойн тоннель малталгые болзорһоо урид, СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ой болотор сүм дүүргэхээр хэлсээ баталһан байна. Мүнөө проходчигууд хараалһанаа сүм бэелүүлхын түлөө шармайн оролдонод.

Манай корр.
Хойто-Байгал.

ТҮРҮҮЛЭН

Нинтынгээ адууһа малай үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар үнгэргэхөөр республика дотороо үүсхэл гаргаһан Сэлэнгын районой Тельманэй нэрэмжэтэ совхозой малшадай, хонишодой, һаалишадай үрлае һайшаан дэмжэһэн Нарһатын совхозой һаалишад горитой амжалта түйлана. Һаяхан социалис мүрысөөнэй һүүлэй дүн согсолходо, дурсагдаша совхозой һаалишан Цырен-Дулма Жамбаловна Гурожапова Яруунынгаа районой һаалишадай дундаһаа онсо эрхимлэһэн байба. Энэ нүхэрнай жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүрнөө дунда зэргээр 3000 килограмм һу һаагаа. Мүнөө түрүү һаалишан һу һаажа гүрэндэ тушааха байгша онойнгоо түсэбые сүм дүүргэнхэй, ерэхэ жэлэй тоосоогоор ажаллажа байна.

К. СУДАНОВ.
хүдөө бэшэгшэ.

ҺАЙТАЙШЬЕ, МУУТАЙШЬЕ

Байгша оной ноябриин 1-һээ район дотор газарай үрэжэл һайжаруулха габшагай ажалай хоёр һара соносхогдонхой. Энэ хугасаа соо Торнин совхоздо сабшалан, тарялан дээрэ бүхыдөө 7 мянган тонно наг шэбхэ гаргагдахаар хараалагдана. Торнинхид, шартахнинхид ба хулдаагайхид энээнэйнгээ 5,5 мянган тоннынь поли дээрэ, 1500 тоннынь сабшаландаа шэрэхэ түсэбтэй.

Мүнөө эндэ наг шэбхэ ээрэхэ хүдэлмэри урагшатай һайнаар ябуулагдажа байна. Һүүлэй мэдээгээр совхоздо бүхыдөө 5200 тонно үтэгжүүлгэ тарялан, сабшалан дээрэ гаргагдаа. Тэрэнние томодхогдоһон тусхай отряд бүтээнэ. Тус отрядай гэшүүд түрүүшын үдэрһөө нэгэдэхи отделениде наг шэбхэ шэрээ. Отделениин агроном Н. Я. Козлова тэдэнэй ажалые удирдаһан байна. Тэдэнэр богони болзор соо 2607 тонно наг шэбхэ сабшалан ба кукурузын поли дээрэ гаргаба.

Тус отряд хэрэгтэй техникээр гүйсэд хангагданхай. Тэрэнэй мэдэлдэ шэбхэ ашадаг тухеэрэлгэтэй тракторнууд, үтэгжүүлгэ шэрэхэ 13 трактор үгтэнхэй. Эндэ механизаторнууд П. М. Суконев, В. Н. Попов, И. В. Щербаков, Л. П. Головкин, В. С. Абдульзяков, П. Н. Павлов болон бусад үндэр бүтээсэтэйгээр ажалланад.

Мүнөө отрядай гэшүүд Шартахнин отделениде наг шэбхэ гаргажа байна. Тэдэнэр эндэ 1880 тонно, Хулдаагай отделениде 700 тонно шэбхэ гаргаа.

Гэхэ зуура, торинхид байгша оной намар газараа үһалха хүдэлмэридэ анхарал хандуулаагүй гэжэ тэмдэглэхэ ёһотой. Тус ажахы 2 һарын туршада бүхыдөө 120 гектар газар үһалха ёһотой. Тэрэнэй 70 гектарынь сабшалан, 50 гектарынь тарялан ээлхэ юм. Совхоздо 4 бүлүүр станци бии. Теэд тэдэнь мүнөө болотор хүдэлгэгдэжэ эхилээдүй байнаар.

Гидротехник Т. В. Будинагай мэдүүлэнэй ёһоор, 2 станциньь аккумуляторнуудгүй.

М. ГАЛСАНОВ.

ПАРТИИН ҮНЭН ХҮБҮҮН

«Парти ба арадай үнэн хүбүүн» гэжэ уран һайханаар шэмэглэгдэнэн номой выставкэ коммунизм байгуулжа байһан совет арадай асари ехэ туйлалтануудые, дэлхэй дээрэ бата эб найрамдал хангаха талаар тэдэнэй эдэбхитэй ажал ябуулгые тодо хурсаар харуулна. Нүхэр Л. И. Брежневэй түрэһөөр 75 жэлэй ойдо зорюулагдаһан экспозиси декабриин 10-да Москвада ВЛКСМ-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ РСФСР-эй үүрэнэй республиканска эдиршүүлэй выставкэдэ нэгэдбэ.

Эндэ табигдаһан эүйлнүүд Л. И. Брежневэй научна, теоретическэ ба уран зохёолой бүтээлнүүдтэй танилсуулна. «Ленинэй зэбэн зэмсэр» гэһэн зохёолнуудайнь найман ботиноо бүридүүлэгдэнэн суглуулбари, партийна, эмхидхэлэй ба үзэл сурталай хүдэлмэриин элдэб асуудалнуудаяа тематическа суглуулбаринууд, эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ зорюулагдаһан материалнууд стендүүд дээрэ табигданхай. «Бага газар», «Нэргэн хүгжэлгэ», «Шэнэ газар», «Дурдалгануд» гэһэн номууд эндэ шухала һуури эзэлнэ.

«Залуушуул коммунизм байгуулха» гэһэн бүлэгтэ урагжа ябаа залуу үетэн тухайда Коммунис партийн саг үргэлжын анхарал оролдолго тухай хөөрэгдэнэ.

Намтарай ба методическа туһаламжануд, миндаһан дээрэ бэшэгдэнэн эүйлнүүд, диапозитивууд, зурагууд эндэ үргэнөөр табигдаһан байна.

РСФСР-эй Соёлой министерствын ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай үүсхэлээр выставкэ эмхидхэгдэбэ. Л. И. Брежневэй зохёолнуудые шудалха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр, зохёохы ёһоор хандаха мэдэрэл залуушуулда хүмүүжүүлхэ талаар энэ выставкэ методическа туб болохо ёһотой.

(ТАСС).

ШЭНЭ ТАСС һонин

БАТА ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ, ХҮРШЭ ЁҺОНОЙ ХАРИЛСААНАЙ АША ТУҺАДА

«Бата эб найрамдалай, хүршэ ёһоной харилсаанай аша туһада. Леонид Ильич Брежневэй албанай хэрэгээр ФРГ-дэ ошожо, хэһэн хөөрэлдөөнүүд» гэһэн брошюра хэблэлдээ гараба.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй хаан ёһоной албанай хэрэгээр 1981 оной ноябриин 22 — 25-да Германиин Федеративна Республикада ошожо, хэһэн хөөрэлдөөнүүд тухай материалнууд, документнүүд, хэлэһэн үгэнүүд энэ суглуулбарида оруулагдаа.

Политическэ литературын хэблэл тус брошюрые барлан гаргаа. (ТАСС).

МОСКВАГАЙ ОЛОНИИТЫН КОММУНИС СУББОТНИГОЙ ДҮНГҮҮД

Москва шадар немец-фашис сэрэгүүдые һамна бута сохиһоор 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан ниислэл хотын олониитын коммунис субботник декабриин 5-да болоо һэн.

Москвагайхид субботнигто хабаадажа, габшагайгаар, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллахадаа, манай Эхэ ороной сүлөөтэ ба бэеэ дааһан байдалай түлөө ами наһаяа алдаһан хүнүүдэй гэрэлтэ һайхан дурасхаалда, Москва шадар болоһон агуу-ехэ тулалдаандэ гайхамшагта илалта туйлаһан ниислэл хотые хамгаалагшадай баатар габьяада ажал хэрэгээ зорюулһан байха юм.

Бүхы совет арадтал адляар, ниислэл хотын ажалшад коммунис субботнигто хабаадахадаа, партийн дотоодын болон гадаадын политикые, Центральна Комитет, нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой оролдосотойгоор, залан сэхээр бэелүүлжэ байдаг тэрэнэй эб найрамдалта гадаадын политическэ хараа шэглэлые бүримүһэн һайшаажа, халуунаар дэмжэжэ байһанаа элирхэйлэн тодорхойлоо.

Субботнигто хабаадаһан хотын ажалшад шэн габьяата хэрэгээрээ партийн XXVI съездын хараалһан социально-экономическа асари ехэ программые. КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1981 он) Пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ дотор табигданхай зорилгонуудые бэелүүлгэдэ ехэ хубитаяа оруулхые шармайн оролдожо байһанаа харуулба.

Субботник арадай ажахын үндэр үрэ дүнгүүдые үгөө, ниислэл хотын ажабайдалда политическэ шухала үйлэ хэрэг болоо гэжэ КПСС-эй МГК-гай бюро, Моссоведэй гүйсэдхэхэ комитет, МГСПС-эй президиум, ВЛКСМ-эй МГК-гай бюро тэрэнэй дүнгүүдые согсолходоо тэмдэглэһэн байна.

Москвагай 6,7 миллион хүн субботнигто хабаадаба. Материальна үйлэдбэриин ба хүн зоной ажаһуудал хангалгын һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэд ажал дээрээ хүдэлһэн байха юм. Ажалай болон Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветерануудтэрээндэ эдэбхитэйгээр хабаадаба.

Субботнигто хабаадагшад коммунис ажалай үльгэр жэшээ харуулжа, юрын үдэрэйхиһөө бүри ехэ продукци гаргаа, хэдэн арбаад миллион түхэригэй промышленна элдэб эдлэл хэрэгсэлнүүдые, арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилөө. Эдэнэй ехэнхи хубинь алмагдаһан түүхэй эдүүдээр, материалнуудаар, нөөсэлгэдэһэн эльэ хүсөөр үйлэдбэрилэгдэһэн байна.

Промышленность болон транспортын предприятинуудай ажалша коллективүүд энэ үдэр абаһан дээшэлүүлэгдэмэл социалис уялганнуудаа амжалтатайгаар дүүргэбэ.

Москвагай барилгашад субботнигто үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаа. Энэ үдэр тэдэ городой гол шухала барилгануд дээрэ хүдэлжэ, 12,1 миллион түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэһэн байна.

Хотын ажахын, эрдэм-шэнжэлгын ба проектно-конструкторска эмхинүүдэй, худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой ба хүн зоной ажаһуудал хангалгын предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд ехэ хубитаяа оруулба.

Субботник арадай ажахын үндэр үрэ дүнгүүдые үгөө, ниислэл хотын ажабайдалда политическэ шухала үйлэ хэрэг болоо гэжэ КПСС-эй МГК-гай бюро, Моссоведэй гүйсэдхэхэ комитет, МГСПС-эй президиум, ВЛКСМ-эй МГК-гай бюро тэрэнэй дүнгүүдые согсолходоо тэмдэглэһэн байна.

Москвагай 6,7 миллион хүн субботнигто хабаадаба. Материальна үйлэдбэриин ба хүн зоной ажаһуудал хангалгын һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэд ажал дээрээ хүдэлһэн байха юм. Ажалай болон Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветерануд тэрэнэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаба.

Субботнигто хабаадагшад коммунис ажалай үльгэр жэшээ харуулжа, юрын үдэрэйхиһөө бүри ехэ продукци гаргаа, хэдэн арбаад миллион түхэригэй промышленна элдэб эдлэл хэрэгсэлнүүдые, арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилөө. Эдэнэй ехэнхи хубинь алмагдаһан түүхэй эдүүдээр, материалнуудаар, нөөсэлгэдэһэн эльэ хүсөөр үйлэдбэрилэгдэһэн байна.

Промышленность болон транспортын предприятинуудай ажалша коллективүүд энэ үдэр абаһан дээшэлүүлэгдэмэл социалис уялганнуудаа амжалтатайгаар дүүргэбэ.

Москвагай барилгашад субботнигто үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаа. Энэ үдэр тэдэ городой гол шухала барилгануд дээрэ хүдэлжэ, 12,1 миллион түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэһэн байна.

Хотын ажахын, эрдэм-шэнжэлгын ба проектно-конструкторска эмхинүүдэй, худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой ба хүн зоной ажаһуудал хангалгын предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд ехэ хубитаяа оруулба.

Субботник арадай ажахын үндэр үрэ дүнгүүдые үгөө, ниислэл хотын ажабайдалда политическэ шухала үйлэ хэрэг болоо гэжэ КПСС-эй

УЛААН ТУГ БАРЮУЛАГДАБА

Кабанскын районой загаһашад жэлэй эхинһээ амжалтатайгаар хүдэлмэрилнэ. Эндэхи загаһанай завод жэлэйнгээ түсэбые 110 процент бэелүүлбэ. Продукци худалдаха түсэбөө баһал болзорһоонь урид дүүргэһэн байна.

Районой загаһа баридаг колхозууд жэлэйнгээ түсэбые 124 процент дүүргэбэ. «Прибайкалец», «40 лет Октября», «Байкал» колхозууд илангаяа амжалтатай. Загаһа баридаг колхозуудай гурбадахи кварталай социалис мүрысөөнэй дүнгөөр «40 лет Октября» колхозло КПСС-эй райкомой ба райгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг барюулагдаба.

В. ЦИБИН.

ЕРЭХЭ ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБӨӨР

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй эхиндэ Улаан-Удын прибор бүтээлгын нэгэдэлэй механическа цехэй Александр Разумовай бригада «Жэлэйнгээ даабарине нэгэ һараар урид дүүргэхэ» гэһэн үүсхэл гаргажа, нэгэдэлэйнгээ хүдэлмэришэдые социалис мүрысөөндэ урилаа юм. Энэ үүсхэлыень тус коллективэй хоёр зуу гаран бригада дэмжэһэн.

Үүсхэлшэд хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, бүри ноябриин 17-до жэлэйнгээ түсэбые сүм дүүргэһэн тухайгаа мэдээсэбэ. Тэдэнэй жэшээгээр хүдэлһэн инструментальна цехэй В. Г. Кузьмицагай, арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа гаргадаг цехэй В. А. Зозулиин, пластмассаар деталь бүтээгшэдэй —А. Колесниковэй, хабсаргагшадай — Г. С. Харитоновой бригадануд мүн лэ 1982 оной түсэбөөр хүдэлжэ эхилэнхэй. Тэдэнэр булта нэгэ нарядаар хүдэлдэг юм.

Г. БАШКУЕВ.

Байгалай леспромхозой хүдэлмэришэд эрхим амжалтануудаар энэ жэлээ түгэсхэжэ байнхай. Эндэхи модо бэлэдхэлгын хорин бригадын 18-ниинь Агуу Октябриин хүндэлэлдэ абаһан социалис уялганнуудаа сүм дүүргээ һэн. Тэдэнэй тоодо Котокель пунктһаа Николай Николаевич Игумновай, Соболиха пунктһаа Петр Григорьевич Переваловай, Золотой Ключ пунктһаа Владимир Христофорович Шитин, Николай Кузьмич Кавкаевай бригадануудые нэрлэлтэй. Мүн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Александр Александрович Липинэй бригада эрхим ажалаараа шалгарна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадир-трактористе А. А. Липин.

В. РУБЦОВОЙ фото.

ТҮРҮҮШҮҮЛ ТОДОРБО

Байгша оной эхиндэ Кабанскын шубуунай фабрикын һу һаалиин фермын коллективүүд КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө социалис мүрысөөндэ хам оролсожо, энэ жэлэйнгээ түсэбтэ даабаринуудые үлүүлэн дүүргэхэ гэһэн үндэр уялга абаад, хэлэһэн үгэдөө хүрөө. Үнгэрэгшэ октябрь һарын эхээр гүрэндэ һу худалдаха жэлэйнгээ даабари дүүргэһэнээ элидхэ һэн. Эндэ хоёрдохи фермын һаалишан Е. П. Перевозникова жэлэй эхинһээ хойшо коллектив соогоо түрүүлжэ, социалис мүрысөөндэ илажа гараба. Тэрэ арбан һарын дүнгөөр үнеэн бүрнөө дунда зэргээр 3888 килограмм һу һаажа, магтаал хайрада хүртэбэ. Түрүү һаалишанай хүндэлэлдэ түбэй һууринда Ажалай Алдар Сольн туг үргэдэнхэй.

Хоёрдохи фермын коллективтив район соогоо тон ехэ һу һааһан байна. Тэдэнэр 10 һарын туршада үнеэн бүрнөө дунда зэргээр 3349 килограмм һу һаажа, социалис мүрысөөндэ түрүүлбэ.

Һаалишад А. П. Имеева, Г. В. Гуменкова, Е. Ф. Газина, Т. Ф. Мусонова, Л. С. Каргапольцева болон бусад түсэбэй дүүргэлтэдэ ехэхэн хубитануудаа оруулаа.

Тус ажахын Твороговско, Шигаевска, Кабанскын һу һаалиин фермэнүүд жэлэй дүүрэтэр гурба млнганай хилэ дабажа гараха юм.

КПСС-гай ЦК-гай ноябриин (1981 он) Пленумэй болон СССР-эй Верховно Соведэй арбадахи зарлалай 6-дахи сессиин материалнууд тус фабрикын малшадые бүри ехэ туйлалтануудта зоригжуулна.

А. БУСУРМАНОВ.

АМГАЛАН АЖАЛЫЕ НАЙДАМТАЙГААР ХАМГААЛХА

СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй комсомолой организациннуудта тоосооно пунгалтын суглаануд боложо байна. М. И. Калининай нэрэмжэтэ гвардейскэ Таманска мотострелково дивизиин гвардейскэ мотострелково полкдо декабриин 9-дэ иимэ суглаан болобо. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй оборонын министр Советскэ Союзай маршал Д. Ф. Устинов, Совет Арми ба Далайн Сэрэгэй Флодой Главна Политическэ управлениин начальник армиин генерал А. А. Епишев, ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Б. Н. Пастухов тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадалсаһан байна.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1981 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ, тэрээн дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэдэ, СССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй зургаадахи сессиин материалнуудта залуу сэрэгшэд халуунаар харюусаба гэжэ частиин ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь, гвардиин ахалагша лейтенант А. Стрельченко элидхэл дотороо, гвардиин рядовой В. Васюков, гвардиин лейтенант А. Большаков болон бусад хэлэһэн үгэнүүд соогоо тэмдэглээ. Полкын дайшалхы бэлэн байлгые саашадань бэхижүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа. эршэ зоригоо элсүүлхэбди гэжэ тэдэ мэдүүлбэ.

Нүхэр Д. Ф. Устиновай хэлэһэн үгые комсомолшууд ехэ анхаралтайгаар шагнаһан байна. Политическэ талаараа эдэбхитэй, ажал хэрэгээ мэдэдэг, хүдэлжэ шададаг, Эхэ ороноо хамгаалхаар ходоодоо бэлэн хүнүүдэй шэнэ үетэнние һурган хүмүүжүүлгэдэ тупалха гээшэ комсомолой үндэр ехэ уялга болоно гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

«Запад-81» гэжэ һуралсал, мүн бусадшье һуралсалнууд, ниидэлгэнүүд, добтолгонууд, совет сэрэгшэдэй патриотическа бэ интернациональна уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэлгэ — эдэ бүгэдэ манай арми болон флодой дайшалхы түгэс хүсэтэй байһые тодо хурсаар гэршэлэн харуулна. Бүхы арад зоной эршэтэ габшагай ажалаар, һуралсал бэлэдхэлээ нарижуулан һайжаруулхын тула сэрэгшэдэй үдэр бүрин ажалаар, һуралсалай-дайшалхы зорилгонуудые хэлбэришэгүй шиидхэлгээр эрэ хүсэн байгуулагдана, арьбадхагдана.

Һуралсалай шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрнүүдһээ хойшо сэрэгүүдтэ, флодуудта «Совет арадай амгалан ажалые найдамтайгаар сахин хамгаалха!» гэһэн үзэл доро бүхэармиин социалис мүрысөөн дэлгэрһэн байгаа. ССР Союзай байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе амжалтатайгаар үгтахын тула дайшалхы ба политическэ бэлэдхэлдээ амжалта туйлахые, частьнууд болон корабльнуудай дайшалхы бэлэн байлга дээшэлүүлхые оролдоно.

Партийн хүтэлбэри доро комсомол ажал хэрэгээ ябуулна гэжэ нүхэр Д. Ф. Устинов үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ. Залуушуулай ажал хэрэгүүд, ажабайдал, һуралсал бидэнэй, коммунистнуудай, зүрхэ сэдьхэлые хододоо хүдэлгэдэг байгаа, мүнөөшье хүдэлгэнэ. Коммунис парти, тэрэнэй Центральна Комитет, ЦК-гай Политбюро, нүхэр Леонид Ильич Брежнев Ленинскэ комсомолдо саг үргэлжэ анхаралаа хандуулдаг юм.

Сэрэгшэд - комсомолшууд ВЛКСМ-эй XIX съездые нэрэтэй солотойгоор угтаха, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй урда парти болон арадай табиһан харюусалгатай, орёо зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө тэмсэлэй манлайда ябаха юм гээд найдажа байһанаа СССР-эй оборонын министр мэдүүлээ.

(ТАСС).

БАЯРАЙ СУГЛААН

Үрэдэр Буряадай АССР-Министрнүүдэй Соведэй ференц-зал соо хүдөө ажаа туршалгын болон эрэй туйлалтануудые нэбтэрүүлхэ хүдэлмэринин ябуулдажа эхилһэн сагһаа хойшо зорюуһан баярай суглаан ожо үнгэрөө. Тус сугае КПСС-эй Буряадай омой секретарь **В. Ф.** ков нӭэжэ, ашаг шэмэ эй шэнэ үүлтэрэй мал, р баян ургасатай ургаануудай сортнуудые бии хохо талаар хэгдэһэн асаехэ хүдэлмэри тухай похоноор хөөрөө. Удаань СХНИЛ-ай Сибириин отеннин Буряадай хүдөө хын эрдэм шэнжэлгын итудай директор, ветеарна эрдэмэй кандидат **К. Л. Барьядаев** «Хүдөө ажахыда туршалгын болон эрдэмэй туйлалтануудые нэбтэрүүлхэ хүдэлмэринин ябуулдажа эхилһэн сагһаа хойшо 50 жэл» гэһэн дэлгэрэнгы элидхэл хэһэн байна.

Баярай суглаанда ерэһэн Ивалгын, Байгалай туршалга-үйлэдбэриин ажахын олон түрүүшүүлдэ, мүн туршалгын болон эрдэмэй туйлалтануудые хүдөө ажахын үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ талаар онсо бэлигтэй эрдэмтэдтэ Буряадай АССР-эй габьята малшан, механизатор, зоотехник, ветеринарна врач, агроном, инженер гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдожо, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотануд барюулагдаа. Тинхэдэ ВАСХНИЛ-ай Сибириин отделениин Президиумэй түрүүлэгшэ академик **П. Л. Гончаров** Буряадай хүдөө ажахын эрдэм шэнжэлгын институтай эрдэмтэд, научна хүдэлмэрилэгшэдтэ ВАСХНИЛ-ай Сибириин отделениин Хүндэлэлэй грамотануудые барюулаа. Мүн олон хүн КПСС-эй Буряадай обкомой Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа.

Тус суглаанай хүдэлмэридэ партийн Буряадай обкомой секретарь **А. А. Баднев,** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Б. С. Семёнов,** республикын

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Бидэ БАМ баринабди. БАМ маниие хүмүүжүүлнэ!» Мүнөө үе сагай гайхамшаг барилгын зохёохы ехэ удхые тодорхойлһон жэгүүритэ үгэнүүд. Байгал-Амарай түмэр замай барилга дээрэ гансал габшагай ажалай амисхаал үдэр бүхэндэ сорьёлно бэшэ, мүн эндэ хабаадалсажа байгаа хүн бүхэнэй зүрхэ сэдьхэлдэ гүн бодолой ошото элшэ бадарна. Буряад ороной хойто захын шэмэрүүн уларилта нюдэрхэй байдагһаань боложо, иимэ юумэн тохёолдоно бшуу.

Хүтэлбэриин, эмхидхэлэй һула байдалтай газарта партийна организацинууд иимэ дутагдалнуудта гол анхаралаа хандуулха ёһотой һэн. Тэндэл үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй эдэбхитэй ажал ябуулга тон хэрэгтэй байгаа. Дабаан станцида ушарһан шэнги түлюур байдалтай болоһон участогуудта хамаг хүсэеэ зорюулжа, дутагдалнуудые дабарилга дээрэ манай Эхэ ороной хэдэн арбан үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд ажаллажа байна. Түмэр зам шадархи поселогууд болон станцинуудые Белоруссиин, Литвагай, Эстониин түлөөлэгшэд бодхооно, Северобайкальскдахи зомо па-

МҮРЫСӨӨНЭЙ ХҮМҮҮЖҮҮЛХЫ ҮҮРГЭ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

тагуудай байдал хэдэн мянган хүнүүдэй баатар гарнуудай хүсөөр эрид хубилагдажа байна. Ажалай абьяас баатаршалгын олон төөтө жэшээнүүдээр үндэһэлэн, ерээдүйн коммунизм байгуулагшадые хүмүүжүүлхы удхатай үзэл сурталай ехэ хүдэлмэри эндэ саг үргэлжэ ябуулагдана. КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ шидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, районой партийна организацийн ябуулдаг үзэл сурталай, политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие улам һайжаруулха тухай асуудалда КПСС-эй Хойто-Байгалай райкомой пленум анхаралаа хандуулба.

БАМ-ай барилгашадые үзэл сурталай, ажалай болон ёһо заншалай талаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ социалис мүрысөөн шиидхэхы үүргэ дүүргэдэг, дүүргэхэшье ёһотой гэжэ энэ асуудалаар элидхэл хэһэн КПСС-эй райкомой секретарь П. Т. Мензаров онсолон тэмдэглээ. Олониитын хүдэлөөндэ, габшагай ажалай мүрысөөндэ хэдэн мянгаадаараа БАМ баригшад хабаадана. 572-дохи ба 608-дахи СМП-гэй коллективүүд гурбадахи жэлээ хоорондоо мүрысэн хүдэлмэрилнэ. КПСС-эй XXVI съездын делегат В. И. Аксенов ба В. Ф. Кравцовой даадаг бригаданууд тусхай хэлсээнэй гуримаар мүрысэнэ. Партийна эдэбхитэдэй хүсэл оролдолгын, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй эрмэлзэлэй аша түһаар эдэ бригадануудта шэнэ тухэлэй түрүү үүсхэлнүүд мүндэлжэ, коллектив бүхэнэй нэрэ хүндын хэрэг болонхой. Абаһан социалис уялгануудай дүүрэлтые квартал бүхэндэ хоорондоо ябалсан шалгадаг болоһон дүршэл ехэ аша үрэтэй байһанаа батадхан харуулаа.

БАМ-ай ажабайдалда, эрхэ байдалда зохин таараһан, үрэ дүн баяртай социалис мүрысөөнэй эмхидхэлэй тогтонижоһон ушар хадаа партийна организацийн ехэ габьяа гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Хэдэн мянган хүнүүд түрүүшын поездын хүндэтэ пассажир болохо эрхэдэ, «Би — барилгын эзэнби» гэһэн хүндэтэ нэрэ солодо хүртэхын түлөө хүдэлөөндэ тон эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Байгал-Амарай түмэр зам барилгын Буряадтахи участогта энэ жэлдэ түрүүшынхеэ нэгэ гол зорилго шиидхэдэг, бэе бэедээ ехэ харилсаатай хүдэлмэритэй эмхинүүдтэ хоорондын социалис мүрысөөн эмхидхэгдээ, БАМ дээрэ айхабтар томо хэмжээнэй хүдэлмэри бүтээгдэнэ. Иимэ байхалаараа хүнүүдые үзэл сурталай, ажалай талаар хүмүүжүүлгэ хадаа экономическа нилээд ехэ ашаг үрэ туйлаха, барилгын үнэтэй сэнтэй материалнуудые горитойгоор алмаха арга боломжо олгоно бшуу. Байгалай тоннелиие бетоноор бэхилэлгэ дээрэ хүдэлжэ байдаг барилгын эмхинүүдэй, тэдээндэ туһалдаг хангалгын албануудай хоорондоо баталһан договор-уялга КПСС-эй райкомой бюрогой шиидхэбэреэр һайшаагдаһан байха юм.

Иигэжэ арбан коллективүүд нэгэ договор-уялга хамтаараа зүбшэн баталан абанхай. Тиихэдээ тоннелиин хананууды 1981 оной ноябрийн 7-до бетоноор бүхэлжэ дүүргэхэ гэжэ шиидэһэн байгаа. Мүнөө тоннельщигүүд ерэхэ жэлэй дүрбэдэхи квартал соо Байгалай тоннель соогуур түрүүшын поездые дабшуулан, ходоро гаргаха зорилго мүнөө бэелүүлжэ байнхай. Барилгын эмхинүүдэй партийна организацинууд, Байгал-Амарай түмэр замай Хойто-Байгалай отделени энэ договорой дүүргэлтые эрхэ бэшэ хангаха хэмжээнүүдые абаха уялгатай бшуу.

Гэхэ зуураа эмхинүүд хоорондын холбооной һулаһаа, бэе бэеэ ойлголсоогүйнөө боложо, жэшээнь, Дабаандахи тоннельнэ орядууд арбаад үдэрэй туршада һаатаа. Цемент ашаһан вагонууд тэдэнэй хажуудань асарагдаһан байгаа. Теэд тэрэниие буулгаха арга саг соогоо олдоогүй. Тиихэдэ «БАМтоннельстрой» трестын нэгэдэхи автобазын жолоошод 651-дэхи СМП-гэй элһэнэй уурхайн хажууда ашаа хүлеэжэ хайран сагаа хиидэ хосоргооно. Элһэ машинада тээдэг техникэ, экскаватор халтад гэхэдээ эбнэ түхеэрэлгэнүүдээр хангагданхай. Тэндэ һайн үүлтэрэй тахянууд харуулһалгадаг. Клеткэнүүдтэ шубуудые харуулһалха түрүү технологи нэбтэрүүлэгдэнхэй.

Гансал областиин түб шадар бэшэ, мүн нефть олзоборилогшодой хүдэлдэг холын хойто районуудта шубуу үсхэбэрилдэг байна.

(ТАСС).

Сибириин шубуушадай амжалта

ТОМСК. Областиин шубуушад хүн зониие үндэгөөр хангаха талаар Сибирь дотороо эгээл эрхим дүн түйлаба.

Сибириинхидэй амжалта хадаа үйлэдбэриие тусхай шэглэлтэй болгожо, хамтаруулһанай үрэ дүн болоно. «Птицепром» трест табан предприятиһаа томо комплекс байгуулһан байна. Тэрэнь шэб шэ-

ХЭЛЭҺЭНДЭЭ ХҮРЭХЫН ТҮЛӨӨ

СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ «Теплоприбор» заводой механическа цехэй коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоод, ажалдаа амжалта туйлажа амжана. Тус цехэй гагнуурийн участогай хүдэлмэришэд Антонида Андреевна Романова, Галина Селиверстовна Чебунина, арадай депутадуудай Улаан-Удын городской Советэй депутат Галина Булгаевна Соктоева, Сергей Александрович Трегубов гэгшэд үдэр бүриннгөө даабарие үлүүлнэ.

— СССР-эй профсоюзуудай XVII съезддэ зорюулан дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаа һэмди. Ерэхэ жэлэй нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые болзорһоонь 10 үдэрөөр урид дүүргэхэдэ гэһэн социалис уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө үдэр бүри оролдогдоно, —гэжэ Галина Булгаевна Соктоева хөөрөө һэн.

Манай корр.

МАЛШАН МЕХАНИЗАТОР ХОЁ

Доодо-Худанай долоон жэлэй һургуули дүүргээд байһан Толя Поповой Загарайн райондохи техническэ мэргэжэлэй училищида һурахаяа ошоходонь, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай дүүрэнээр наймадахи намар халюуран ерэжэ байгаа бэлэй. Тэрэл гэһэн сагһаа хойшо А. М. Попов түрэл нютагтаа механизатораар мүнөө болотор хүдэлнэл даа.

Ааяма дулаахан зунай нэгэ үдэр сабшалангай газар дээрэ механизаторнуудтай уулзаһанаа элихэн һананаб:

— Курбан Валиевич, энэ газарайнгаа ногоос үдэшэ болотор сабшажа дуулһаа һаамнай, ехэл һайн байгаа. Үглөө бороо орожо байхадаа болохо хаш,— гээд тэнгэри өөдэ харана.

— Харин, Толя, бишьеш тингэжэ һананаб. Эндэ тэндэһээ һалхилна, бороогойл уряадаһан хэбэртэй гэжэ.— нүгөөдэнь харюусаба. Нютагаймнай хоёр механизатор үһан буряад хэлэн дээрэ нигэжэ хөөрөлдэһөөр тракторнуудтаа һуужа, орохоёо байһан бороohоо үрдижэ, хэжэ байһан ажалаа үргэлжэлүүлхэсэ гараа һэн. Үлөөд, хойноhоонь хаража байхадаа, Ородой-Адагта нютагжаһан олон хүнүүдэй хуби заяагаар омогорхон, олон юумэ бодомжолоо һэм.

К. В. Валиев А. М. Попов хоёр Табан нарһан гэжэ газарта жэлһээ жэлдэ трактор косилкаар ногоо сабшадаг байба. Ашаглажа ябаһан «булад хүлэгөө» магтан, Анатолий Михайлович хөөрэхэдөө, нигэжэ хэлээгшэ һэн:

— Энэ минии ёһотойл «түмэр хүлэг» гээшэ даа. Энэмни мүнөө 12-дохи жэлээ капитальна заһабаригүйгөөр ябана. Ёһоороо һаа, 8 жэл болоод заһагдаха ушартай байгаа. Теэд, минии һанахада, «түмэр хүлэгэй» нарһан абажа ябаһан эзэнһээ сэхэл дулдыдадаг гээшэ аабза. Саг болзор соонь техническэ харууһа хээд, нарин нягтаар хандаад байбал, трактор гээшэ ялалал удаан алба хэхэл даа,— гэжэ механизатор Попов хөөрэһэн юм.

Нүхэр Поповой аяар 26—27 жэл соо түрэл ажахыдаа таһалгаргаагүйгөөр механизатораар хүдэлжэ, социалис мүрысөөндэ нэгэнтэ бэшэ илажа ябаһан ушарынь тэрэнэй үнэн сэхэ, оролдосотой ажалай гэршэ болоно. Тэрэнэй хани нүхэр, Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаһан Гамиля Фахриевна районойнгоо суута хонишодой тоодо ябаһан юм, Мүнөө тэрэ ветеринарна санитаркаар хүдэлнэ. Поповтон хоюулаа олон үхибүүдэ өөдэнь болгоно. Зариманиинь мэргэжэлтэй болонхой, сэрэгэй албашье дүүргэһэн. Хоёр багань үшөө һүргуулида һурана.

Гамиля Фахриевна Поповатай бүлынь альбом ... жа, гэртэнь һуунабди, ... эсэгынгээ грамота, ди... орден, медаль болон т... гүүдые үхибүүдынь ... нягтаар хадагалдаг б... Эхынь орденһоо гадуур, ... гэдэнь үгтэһэн «Соц... мүрысөөндэ илагша» ... 1976 оной тэмдэг. Бур... АССР-эй Верховно Со... Президиумэй Хүндэ... грамота, «Арбадахи ... жэлэй ударнигай» тэмдэг... дэн олон грамота, ди... мууд альбомыень пэм... нэ. Агууехэ Октябрин... жэлэй ойн хүндэлэлдэ р... ной механизаторнуудай ... да дэлгэрһэн социалис м... сөөндэ А. М. Поповой ... жа гараһан тухай ди... мүн лэ хүндэтэй.

Хэжэнгын районой «50 Октября» совхозой урда... раха механизаторнуудай... гэн Анатолий Михайл... Попов мэдэхэ, шадаха ... мэсэ хододоо залуушуу... дамжуулдаг заншалтай, с... до хүндэтэй хүн юм.

М. БАЛДАНОВ,
худөө бэшэгш...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. М. Попов.

Авторай фо...

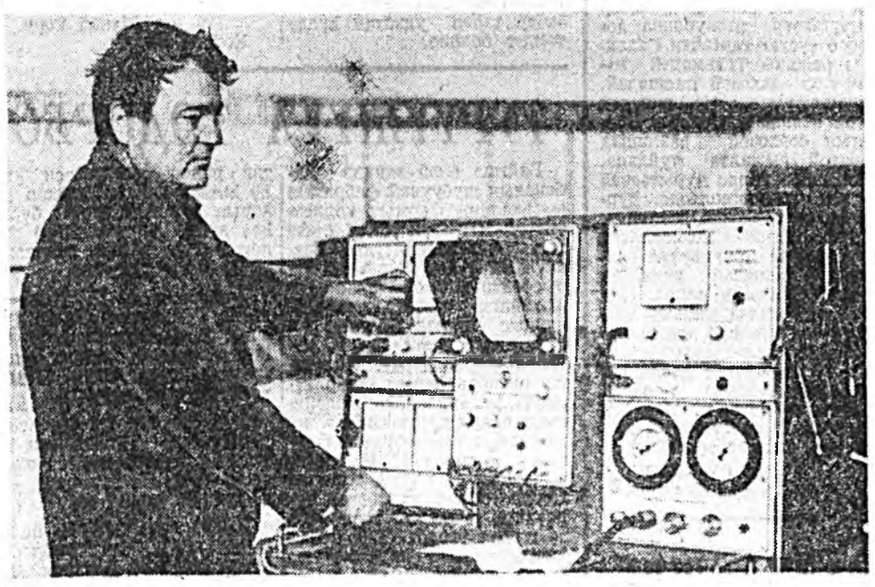

Виктор Филиппович Ерофеев Улаан-Удын пассажирска автотранспортна предприятида үнишөө хойшо хүдэлдэг юм. Мүнөө тэрэ диагностикын станциин оператораар ажаллана. Энэ станци хадаа хольш рейсһээ ерэһэн автобусуудые «шагнан» шалгадаг орёо нарин аппаратуудһаа бүридэнхэй. Тус станциин хүсөөр автобусуудта ушарһан ямаршье эбдэрэлгэ элирхэйлэгдэдэг.

Иимэ нарин аппаратура дээрэ хүдэлдэг операторшье өөрөө үндэр мэдэсэтэй, нарин мэргэжэлтэй хүн байха зэргэтэй бшуу. Виктор Филиппович энэ мэргэжэлээ гүйсэд шудалһан хүн юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Ф. Ерофеев.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

БҮХЫ ХҮСЭЕЭ ЭЛСҮҮЛНЭ

Хада уулаар, ой тайгаар хүреэлэгдэһэн Захаамин нютагта адууһа мал бэлшээн таргалуулхада таатай зохид гэшэ. Тиимэһээ эндэхи бүхы найман совхоздо мяхалиг үүлтэрэй эбэртэ бодо мал үсхэбэрилэгдэнэ. Эдэ малай таби гаран процентнь хальмаг, 36 процентнь казахай сагаан толгойто, 14 процентнь симментал, хайнаг, һарлаг, герфорд үүлтэрнүүдэй болгогдонхой.

Районой совхозуудай мяхалиг үүлтэрэй залуу эбэртэ бодо мал бэлшээн таргалуулдаг гүүртэнүүдэй үхэршэдэй зунай хүдэлмэриин дүнгүүд эндэ һаяхана согсологдоо. Бүхыдөө 120 үдэр үргэлжэлдэг зунай бэлшээриин хаһа нёдондо жэлэйхидэ орходоо нилээд һайнаар үнэгэргөөө гэжэ тэмдэглэгдээ.

Зундаа хэдэн арбаад модо холын Хүбшэ, Сээжэ, Һарьдагай хормойн, Һонгино, Удалха, Сагаан-Бэлшэр голнуудай бэлшээридэ 18 мянга гаран буруу хашарагууд, гологдоһон үнеэд таргалуулагдаһан байна.

Мал адуулагшадай олонхи коллективүүд зунай эхеэр дээшэлүүлгэдэһэн социалис уялгануудые абаһан юм. Тэдэнэрэй арбан нэгэниинь малайнгаа шэгнүүр сүүдхэдэ дунда зэргээр 1000 граммаар, 26-ниинь 950 граммаар нэмээхэ гэжэ шиидэһэн байгаа. Эдэ малшадай олонхинь түсэбтэ даабаринуудаа, социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргээ һэн. Үхэршэдэй 73 коллектив малайнгаа шэгнүүр сүүдхэдэ 900—1000 граммһаа дээшэ нэмээһэн жэшээтэй. Далахайн совхозой ахалагша малшан Балданжан Эрдынеевич Бальжановай, Борис Лубсанович Гомбоевой, Хамнинин совхозой Цыренханда Сандаковна Цыреновагай коллективүүд эгээл эрхим дүнгүүдые туйлаа. Тэдэнэр малайнгаа шэгнүүр сүүдхэ бүри 1200 граммһаа дээшэ нэмээһэн байна.

Районой малшадай дундаһаа Далахайн совхозойхид эгээн һайнаар хүдэлжэ, малайнгаа шэгнүүр сүүдхэдэ дунда эзргээр 1025 граммаар нэмээжэ шадаа юм. Түрүүшүүлэй олонхинь совхозой хоёрдохи отделенидэ (эрхидэгшэнь П. Нимаев) хүдэлнэ. Тус отделениихид холын бэлшээридэ 10 гүүртэ, хамтадаа 1400 буруу, хашарагуудые абаашаа һэн. Үнгэрһэн зунай бэлшээриин хаһада малай шэгнүүр ехээр нэмээхэ гэһэн Яруунын районой «Комсомольский» совхозой малшадай гаргаһан үүсхэлые эдэнэр һайшаан дэмжээд, малайнгаа шэгнүүр сүүдхэдэ мянгаад граммаар нэмээхын түлөө тэмсэхэ гэһэн уялга абаһан юм. Харин мүнөө тэдэнэрэй ажалайнь дүнгүүдые согсолходо, отделенеэрээ үхэр бүхэнэй шэгнүүр дунда зэргээр 1100 граммаар сүүдхэдэ нэмээһэн байба.

Хамнинин совхозой гурбадахи Бүргын отделениин (эрхилэгшэнь Батуев А. Д.) мал адуулагшадай коллективүүд мүн лэ һайнаар ажаллажа гараа. Тэдэнэр малайнгаа шэгнүүр сүүдхэ бүри 1120 граммаар дээшэлүүлээ.

Гэхэтэй хамта, бэлшээн таргалуулагдаха гүүртэнүүдэй зарим малшад һанаһандаа хүрэжэ шадаагүй, түсэбтэ даабаринуудаа, социалис уялгануудаа дүүргээгүй үлөө. Енгорбойн совхозой малшад арга боломжонуудаа хүсэд хэрэглээгүй гэжэ тэмдэглэлтэй. Ажахын мал адуулагшадай хахадынь түсэбөө бэелүүлээгүй. Санагын совхозой олохон коллективүүд баһал бираагүй.

Районой ажахынуудай эбэртэ бодо мал зунай бэлшээридэ туранхайнууд, тамир һулатай гаргагдаһан байгаа. Юундэб гэхэдэ, һүүлэй хоёр жэлэй туршада ган гасуур боложо, үбһэ тэжээл багаар бэлэдхэгдэһэн байгаа бшуу. Гэбэшье, зунай элдин сагта малшадай хүсэл оролдолтуража муудаһан мал ... хэ тамир орожо, ... һайнаар таргалһан ... Нигэжэ ажахынуудай ... шэгнүүр сүүдхэдэ дунда ... гээр 915 граммаар, бүх ... 2272 ... гэ... Тиигэбшье гу... мяха худалдаха жэлэй ... дүүргэхэ хэрэгые энэ ... хээгүй. Енгорбойн, Дала... Хамнинин, Михайловкын ... хозуудай жэлэйнгээ эн... сэб дүүргээшье һаань, ... ажахынууд гэгдэлтэй.

Тиигэдэ ерэхэ жэлдэ ... рүүшын кварталай мяха... далдаха түсэб дүүргэхы... лөө намарай, үбэлэй ... 1950 эбэртэ бодо мал ... таргалуулагдахаар хар... даһан байгаа. Эдэ мал ... тябринин эхеэр шахал... табигдаха аад, эдэ үдэр... тэ оройдоол 871-ниинь ... луулагдаа. Үбһэ тэжээл... гаар бэлэдхэгдэһэнһээ ... жо, Далахайн, Санагын ... хозуудта энэ хүдэлмэри... хидхэгдээдүй байна. С... эй 50 жэлэй ойн нэрэм... совхоздо 300 малай ор... 180 үхэр шахан таргал... гада табигдаа.

Үбэлэй үедэ эбэртэ ... мал шахан таргалуулха ... дэлмэри Хамнинин, М... ловкын совхозуудта му... шээр эмхидхэгдэнхэй. ... нин совхозой 2-дохи ... ленинин дүй дүршэлтэй ... шан Бадма-Даша Цыби... нович Цыренов гэр бүл... 240 ... Хуртагада... рууһална. Мүн Михай... кын совхозой үнинэй ... шан Трофим Евгеньевич ... наков өөрынгөө нүхэр ... фа Семеновнатаяа хамта... үхэр Бага-Нугада шахан ... галуулжа байна. Малда... һэ, зеленко, силос, һоло... дабһа болон талха тар... эйлнүүдые эдюулнэ. ... бүдүүн тэжээлээ буйлуу... хобоо хобтонууд соо ... үгэнэ. Үдэртөө хашарагу... хоёр дахин бүлеэн үйлаа... далуулна. Эндэ ажахын ... шан Ринчин Мункуев ма... гаа шэгнүүр сүүдхэдэ ... граммаар нэмээһэн юм. ... үрэ дүн туйлаһанайнга... лөө нүхэр Мункуев ... совхоз соогоо илажа ... бэшэ, мүн район дотороо... рүүлһэн байна.

Нуртын ажахынуудай хо... дын мал шахан тарга... даг комплексын хүдэл... лэгшэд залуу эбэртэ ... мал һайнаар харуу... байнхай. Эндэ Енгор... Санагын, Далахайн с... зуудһаа 1135 бурууд ас... данхай.

Эндэхи оньһожоруул... мал хоёр томо байра со... лаан, сэбэр байба. Бүх... жээлынь буйлуулагдажа... үрэтэйгөөр гаргашалаг... Гэбэшье таряа талханай... лэй хомор дээрэһээ үд... толгой бүридэ хахад ... грамм үгэнэ. Харин ... до жэлдэ энэ үедэ 2 ... грамм хүртэдэг байгаа. ... мэ байдалда Сэлэнгын ... ной Тельманэй нэрэм... колхозой малшадай, зо... мэргэжэлтэдэй гаргаһан ... хэл дэмжэһэн тус ком... сынхид малайнгаа шэ... сүүдхэдэ 500—600 грам... нэмээхэ гэһэн социалис... га абанхай.

Дүтэлүүрэй совхозой ... дүршэлөөр баян малшан ... жо Дармаевич Цыде... даадаг багахан колл... Хантуурнида 183 хах... болон гологдоһон үн... шахан таргалуулна. ... цайн совхозойхид Арьб... нютагтаа мал шахан ... луулха тусхай пункт б... хай. Эндэ мүнөө Бу... Арсаланович Тунжинова... тэлбэрилдэг долоон ма... һаа бүридэһэн коллекти... гаран эбэртэ бодо ма... хан таргалуулна.

Иигэжэ районой ма... даалгагдаһан һүрэгүүд... шэгнүүр сүүдхэдэ дунда... гээр 800—900 граммаа... мээхэ гэһэн социалис ... нуудаа бэелүүлхэ хэрэг... хы хүсэеэ элсүүлнэ.

Ш. БАКШЕ...
манай ко...

НЭГЭ БҮЛЭ ШЭНГИБДИ

Түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ манай бригада оршэтэй шударгыгаар хүдэлжэ байнхай. Түрэл Коммунис партнингаа эзлжэтэ XXVI съездын хүндэлэлдэ долгэрһэн бүгэдэ арадай социалис мүрысөөнэй дүнгөөр бидэндэ «КПСС-эй XXVI съездын нэрэмжэтэ бригада» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо бэлэй. Мүн өөрынгөө предприятиин коллективүүд хоорондын социалис мүрысөөндэ нэгэтэ бэшэ түрүүлһэн, нэгэдэлэйнгээ эмхидхэгдэнээр хорин жэлэй ойдо зорюулагдаһан ажалай вахтада илажа гараһан байнабди.

Эдэ амжалтанууд эдэбхи үүсхэл, урма зоригыемнай бадаргаа. Арга боломжо, хүсэ шадалдаа этигээбди. Гэбэшье гол шухалань, миниий һанахада, энэ бэшэ. Бригадыимнай гэшүүд бэе бэедээ дадажа, эбтэй нэгэ коллектив болоо. Хүн бүхэн бригадынгаа хэрэгые хубиин хэрэгтэл адлаар тоодог болонхой. Хамтынгаа амжалтада өөр өөрынгөө хубитые оруулхые хүн бүхэн оролдожо, ажалаа эмхидхэхэ, оньһожоруулхашье талаар дурадхалнуудые оруулдаг. Энэл ха юм хүн бүхэнэй ажалай эдэбхи үүсхэлай бодото гэршэ. Эдэ булта бригадна гуримаар нэгэ нарядаар хүдэлдэг болоhонhоомнай эхитэй.

Бригада боложо хамтараагүй, өөр өөрынгөө түсэбөөр хүдэлжэ байхадаа бидэнэр даабаряа дүүргэжэ ябадаг, саг үргэлжэ халаанай һүүлээр үлэхэ баатай болодог һэмди. Мүнөө тиимэ ушар үсөөн тохёолдоно. Элдэб детальнуудай дуталдаха, ондоо цехһээ материалай дутуу ерэхэ гэхэ мэтэ бидэнһээ дулдыдахагүй шалтагаануудһаа боложо, һаатаха ушар хаа-яа гарадаг лэ гээшэ. Мүн хажуудахи бригадынгаа гээгдэхэдэ туһалхаяа үлэдэг заншалтайбди. Юуб гэхэдэ, өөрынгөө цехтэхи бүхы ажал саг соонь дүүргэхэ ёһотойбди.

Бултадаа адлаар, жэгдэ һайнаар хүдэлхэ гэһэн нэгэ ёһо заншал бидэндэ бии. Нүхэдэй һэшхэл юуниһэшье үнэгэй — хүн бүхэн оролдодог. Ажалда хабаадаһанай коэффициентээр салин хүлһэсэ, шангаа хубаадагбди.

Би зургаан жэлдэ бригадираар ажалланаб. Бригадир гээшэ хүдэлмэриишэдые мастертай, захиргаантай холбохо хүн болоно. Тэрэ хадаа бултанда хүндэтэй, үнэн сэхэ, эрхим мэргэжэлтэй байха зэргэтэй. Энэ тушаалда хүдэлхэ гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ. Ямаршье тиимэ һургуули бригадирнууд гарадаг үгүй. Имагтал ажал, ажабайдалынь лэ тэрэниие һургадаг.

Эбтэй эстэй, нэгэ һанаатай коллективые бүридхэхын тула гансахан хүдэлмэрээ хараха бэшэ, харин ажалһаа сүлөө сагтаа сугларжа хөөрэлдэхэ аргатай байха шухала. Бидэ сүлөө сагтаа сугларжа амаралтада гарадаг, үгышье һаа, хэн нэгэнэйнгээ гэр бүлые эрьедэг заншалтайбди. Эндэһээ хани нүхэсэл эхитэй бшуу.

А. НЕЛЮБИН,
Улаан-Удын прибор бүтээлгын нэгэдэлэй бригадир.

АЛАС - ДУРНЫН ХИЗААРТА

КАМЧАТКЫН БАЯЛИГЫЕ АШАГЛАЛГА

2000-дахи жэл болотор Камчаткын үйлэдбэриин хүсые комплексноор хүгжөөхэ һанамжа дурадхалнуудые Петропавловск-Камчатскда болоhон научна конференцидэ хабаадагшад бэлдээ.

Ороной зүүн районуудые түргэнөөр хүгжөөхэ тухай КПСС-эй XXVI съезд дээрэ абтаһан шиидхэбэринүүдһээ уламжалан, бидэнэр иимэ һанамжа оруулаабди. Хахад арал дээрэхи ажахын гол һалбаринь загаһа олзоборилго болоно ха юм,— гэжэ СССР-эй Наукануудай академиин Алас-Дурна зүгтэхи эрдэм ухаанай түбэй Экономическа шэнжэлэлгын институтай директор В. Чичканов хөөрэнэ. Далайнуудэй болон хахад арал дээрэхи сөөрэмүүдэй баялигые зүбөөр хэрэглэһэнэй ашаар Камчатка дээрэ загаһа олзоборилго улам үргэдхэгдэнэ. Хахад арал дээрэ эрхилэгдэдэг хүдөө ажахы тэндэ ажаһуудаг зониие газар таряалан болон мал ажалай продуктнуудаар гүйсэд дүүрэнээр хангаха аргатай. Тиихэдэ газар дорохи дулаае хэрэглэжэ, теплицэ соо овощ үргуулхаар хараалагдана. Мүн Камчаткын ерээдүй хадаа ашагта малтамалнуудай промышленностиин хүгжэлтэ болоно.

ЭНЕРГЕТИГҮҮДЭЙ АГРОЦЕХ

Холын хойто зүгтэ огород үргуулжа болохо юм байна гэжэ өөһэдынгөө дүршэл дээрэһээ Колымагай болон Чукоткын энергетигүүд мэдэжэ абаба. Жэшээнь, Магаданай ТЭЦ-эй хүдэлмэришэдэй столоводо түхэреэн жэл соо предприятиин теплицэнүүд соо үргуулагдаһан овощ таһалдадаггүй. Энэ огородноо жэл бүри хэдэн зуун центнер үгэрсэ, помидор абтана. Тайга соохи Омсукчан һууринай электростанциин коллективэй теплицэнүүд соohоо мүн лэ ехэ овощ суглуулагдань.

Чукотско хахад арал дээрэхи Эгвекинотско районно электростанциин агроцех мүн хүсэндөө орожо байна. Энэ станци болон энергетигүүдэй ажаһуудаг Озерный һуурин шэмэрүүн хүйтэн, саһа бордоhон боложо байдаг полярна дүхэригэй хажууда оршодог. Хайша хайшаа сайран нэмжыһэн саһан далайн дунда шэл халхабша доро үргуулагдаһан ногоон оазис хүнэй нюдэ баясуулна. Эндэ дүтэхэн оршодог шубуунай фермэ продукцяар хүн зониие хангана.

«Магаданэнерго» управлениин предприятинуудай коллективүүдэй социальна хүгжэлтын түсэбэй ёһоор эндэхи электростанциинуудһаа дулаа абадаг агроцехүүд горитойгоор үргэдхэгдэхэ байна. Ерэхэ жэлдэ Магаданай ТЭЦ-эй шэл халхабшатай огород үшөө мянган гектараар үргэдхэгдэхэ.

ТҮРЭЛ ГОРОДНАЙ УРГАН ХҮГЖЭНЭ

Түрүүшын арбан дүрбэн дабхартай гэр Благовещенскдэ бодхоогдобо. Алас-Дурна зүгэй областьнуудай түб городуудай дунда эгээл хуушануудай нэгэн болохо Благовещенскдэ иимэ олон дабхар гэрнүүд баригдаха ёһоороо баригдана.

Һаяхан лэ мэргэжэлтэд энэ город соо дүрбэн дабхарһаа үндэр гэр барижа болохогүй гэжэ тоолодог байна. Юундэб гэхэдэ, Благовещенск хадаа Амур, Зея мүрэнүүдэй уулзуурта эзлэтэй, ехэ шиигтэй газарта һуурижаһан бшуу. Шэнэ онол арга хэрэглэжэ, бетон столбнуудые газарта гүнзэгыгөөр һуулгаһан һуури дээрэ табан-юhэн дабхар гэрнүүдые бариха арга олдоо. Мүнөө эдэ гэрнүүд соо хэдэн мянган хүн ажаһууна.

Энээнһээ хойшо эндэ арбан зургаан дабхар гэрнүүд бодхоогдохоор хараагдана. Эдэ гэрнүүд имагтал городой шэнэ микрорайон болохо Зея мүрэнэй зүүн эрье дээрэ бодхоогдохо юм.

ЖАРГАЛТАЙ ХУБИ ЗАЯАН

Алас-Дурна зүгые шэнжэлэгшэ, уран зохёолшо В. Арсеньевэй суута газаршалагша Дерсу Узалагай нютагаэрхид «50 жэлэй үнгэрһэн хойно» гэжэ кинокартинада бүүлгагдаба. Энэ киное «Дальтелефильм» гэжэ студиин зохёохы бүлэг Амар шадархи һууринуудта бүүлгажа дүүргэбэ.

Тус фильмын геройнуудай нэгэн арадай гэгээрэлэй ветеран нанаец Ю. Беды болоно. Энэ хүнэй ажабайдал, хуби заяан хадаа Совет засагай тогтоhонhоо хойшо Амар шадар ажаһуудаг үндэһэн зоной ажа байдалда ямар ехэ, һайн һайхан хубилалтанууд болоо гээшэб гэжэ элеэр харуулна. Тэрэнэй Марина басаганиинь, Сергей хүбүүниинь багшанар болонхой, тиихэдэ Ульянань фельдшерэй мэргэжэл шудаланхай. СССР-эй Наукануудай академиин Алас-Дурна зүгтэхи түбтэ эрдэмтэнэй нэрэ зэргэдэ хүртэнэн аша хүбүүн Алексейнь хүдэлмэрилнэ.

Тус студиин зохёохы бүлэг Нанайн районой Троицко, Джари болон бэшэшье һууринуудаар ябажа, кино бүүлгаа. Урдань агнуури эрхилхэ, загаһа олзоборилхо ажалтай байһан нанаецүүдэй дундаһаа мэргэжэлтэй артистнууд урган гаранхай. Тэдэнэрэй зохёохы ажал ябуулга манай оронһоо холо саагуур мэдэжэ болонхой.

«МАНАЙ ҮЕЫН ХҮН» гэһэн конкурсдо ерэһэн очерк

ДАРДАМ ХАРГЫН ЖОЛООШОН

АЖАЛ гээшэ жаргал гэлсэдэгбди. Ямаршье ажал — өөрын онсо шэнжэтэй байдаг. Ажалаар бэеэ шэмэглэнэн хүнүүдые дурдан түүрээхэ дуран намда заатагүй түрэдэг лэ. Аяар холын аглаг талын хонишод гухай гү, али гэбэл адуушан дүбүүнэй солые, магад, манай залуу нүхэдэй эрдэм бэлигые саарһан дээрэ шадал соогоо зураглан харуулха зайнанай нэгэ нангин хүсэлтэйб.

«Ябаһан хүн яһа зууха» гэдэгтэл дүтын, холыншье нютаг нугаар аяншалхадаа, үнэхөөрөө ямар һонин болонууд түрэдэг, хүлсэгдэхүй уулзалгануд ушардаг гээшэб! Хара багаһаа хойшо ажалай амтые таниха, алаһай холуур алдар солоор суурхаһан хүнүүд, ажалайнгаа алтан жолоое алдангүй барижа ябадаг. Алтан жолоогоо алдангүй ажаһууха — аза талаан, одоол ехэ зол жаргал.

Ажалдаа гараа холооһон,
Алиш талаар тэгшэ.
Авто-хүлэгэй жолоошон,
Аян замдаа — багша.

Нэзрээшье тнимэ. Зүгөөр үгөө, зүргэсэ алдангүй, зоригтой һэшхэлээ хухалангуй ажаха гээшэ хүн бүхэнэйг ялгаа болоно ха юм. Тиимэһээ хүн нэрэеэ хүндэлхэ ёзотой. Теэд би энэ хөөрөөгөө «Дардам харгын жолоошон» гэжэ нэрлэсэб. Юунтэй гэхэдэ, миниин хөөрэхэ гэһэн хүн хадаа ажалай ута жолоое барһан мэргэжэлтэйй нэгэн, авто-хүлэгэй жолоошон гэхэдэ, алдуу босохогүй.

* * *

ҮГЛӨӨГҮҮР эртэлэн, Мухар-Шэбэрэй автотранспортна предприяти тээшэ алгалбаб. Эндэ хүн зон үни угларанхай. Нлангаяа дистанцигэй хажуда жолоошод олоороо зогсонод. Ута унагар гаражай тэндэһээ түрэй «хан» гэхэ абяан состоянто. Заримашуул тамсаа татажа, хоорондоо һонин угаа дэлгэнэ хэбэртэй. Ажалдаа эртэ ерэһэн жолоошод машинынгаа тоһо, ньень шалгана, мүн лэ өөрэнүүдээ хүлөөрөө удхэзэн үзэнэ. Харин слессарьнууд өөр өөрынгөө цехүүдэ гаранхай. Нигээд лэ Мухар-Шэбэрэй автотранспортна предприятида ажалай арюуһан үглоогүүр эхилдэг.

— Эгээл эрхим жолоонтной хэн бэ? — гэжэ предприятии гаражые даагша Валентин Баймеевичнээ суугаа һаатнай, тэрэ халтаньые уг-маг гэнгүй:

— Леонов Кирилл Иосифович гүб даа! Энээнние хүнэй жолоошонние олохонь эрхэтэйл хаш, — гэжэ дары арюусаха. Тиигээл һаа, Кирилл Иосифович Леоновтой танилсаял даа.

ЭНИДА ЗЭРГЫН худэр бэстэй, ялалзаһан омог зарасатай, номгон даруу, дуулга гаран наһагай хүн. Үнэхөөрөө, Кирилл Иосифович — өөрынгөө дааһан ажалда тон харюусалгатайгаар, үнэн сэдьхэлтэй хандадаг, хэнэн хэрэгээ заабол дүүргэдэг жолоошон. Үсөөн үгэтэй, ходол энеэбхилэн һагад, урагшаал тэгүүлэн ябадаг, ямар нэгэн юрэ бусые ушаралай хэн нэгэнэй ажабайдалда тохёолдоо һаа, туһалхал гэжэ дэлгэрэ сагаан сэдьхэлһээ хүсэдэг хүн лэ даа.

...Кирилл үхибүүн наһаяа Заган нуурида үнэргэлэн намтартай. Түрэһэн тоонто нютагтаа абаяа дахажа, ажалай амтые таниһан байна. Бүри багахан ябахаһаа түмэр түдэгэдэ дуратай, һүбэлгэн бэрхэ хүбүүн һэн гээд абань хөөрэдэг.

Кирилл Иосифович нютагайгаа дунда һургуули дүүргээд, түрэл колхоздоо ажалдахаар үлөө һэн. Түрүүшээр «Беларусь» түхэлэй тракторта ябажа, оньһон техникын мэргэжэлтэй танилсаһан байна. Колхоздоо хүдэлжэ байтарнь, наһан хүсэжэ, сэрэгэй уялгата албанда татагдаһан юм. Армиһаа табигдахадаа, эльдэб олон бодолдо абтаагүй, түрэл Заган нютагтаа бусаа болэй. Удаань Мухар-Шэбэртэ шофёррнуудай курсада һураа. Жолоошоной мэргэжэл мүнөө үе сагта аргагүй шухала, хаанашье хэрэгтэй ха юм даа.

Леонов Кирилл Иосифович Мухар-Шэбэрэй автотранспортна предприятида аяар 16 жэлдэ имагтал жолоошоноор хүдэлнэ. Зүгөөр 16 жэл богонихон болзор бэшэл даа. Тэрэнэй ажабайдалда эпеэдэн зугаа, баяр жаргал, үгы гэбэл, хүндэ хүшэр сагуудшье дайралдажа болоо. Теэд Кирилл түбшэн номгон зантайшье һаа, эрилтэ нэгэтэ табибал, тэрэнээ бэслүүлээгүйдоо сухаридагүй хүн юм. Нэгэ нимэ ушарые мүнөөшье нүхэдтоо хөөрэдэг:

— Январь һарын янгинама хүйтэнэй саг болэн. Тиихэ үедэ үбһэ тэжээл ехэл муу урагшаа байгаа. Манай предприятиин машинануд Монголыоо үбһэ шэрэдэг һэн. Монголой тала. Хайшаашье хара — саб сагаан. Мэнэ һаяхан булгайһан наран нулахан гэрэлээ сасан, бүрзан хаяа, туһалхал гэжэ дэлгэрэ сагаан сэдьхэлһээ хүсэдэг хүн лэ даа.

...Кирилл үхибүүн наһаяа Заган нуурида үнэргэлэн намтартай. Түрэһэн тоонто нютагтаа абаяа дахажа, ажалай амтые таниһан байна. Бүри багахан ябахаһаа түмэр түдэгэдэ дуратай, һүбэлгэн бэрхэ хүбүүн һэн гээд абань хөөрэдэг.

Кирилл Иосифович нютагайгаа дунда һургуули дүүргээд, түрэл колхоздоо ажалдахаар үлөө һэн. Түрүүшээр «Беларусь» түхэлэй тракторта ябажа, оньһон техникын мэргэжэлтэй танилсаһан байна. Колхоздоо хүдэлжэ байтарнь, наһан хүсэжэ, сэрэгэй уялгата албанда татагдаһан юм. Армиһаа табигдахадаа, эльдэб олон бодолдо абтаагүй, түрэл Заган нютагтаа бусаа болэй. Удаань Мухар-Шэбэртэ шофёррнуудай курсада һураа. Жолоошоной мэргэжэл мүнөө үе сагта аргагүй шухала, хаанашье хэрэгтэй ха юм даа.

Леонов Кирилл Иосифович Мухар-Шэбэрэй автотранспортна предприятида аяар 16 жэлдэ имагтал жолоошоноор хүдэлнэ. Зүгөөр 16 жэл богонихон болзор бэшэл даа. Тэрэнэй ажабайдалда эпеэдэн зугаа, баяр жаргал, үгы гэбэл, хүндэ хүшэр сагуудшье дайралдажа болоо. Теэд Кирилл түбшэн номгон зантайшье һаа, эрилтэ нэгэтэ табибал, тэрэнээ бэслүүлээгүйдоо сухаридагүй хүн юм. Нэгэ нимэ ушарые мүнөөшье нүхэдтоо хөөрэдэг:

— Январь һарын янгинама хүйтэнэй саг болэн. Тиихэ үедэ үбһэ тэжээл ехэл муу урагшаа байгаа. Манай предприятиин машинануд Монголыоо үбһэ шэрэдэг һэн. Монголой тала. Хайшаашье хара — саб сагаан. Мэнэ һаяхан булгайһан наран нулахан гэрэлээ сасан, бүрзан лэй машинамни нэгэ жэгдэхэцээр хүнхинэнэ. Хажуудахи нүхэрни машиныг дондороондо үлгыдуулэн, амтатайхан нойрто абтанхай. Уданшьегүй харанхы болоожо, удэшын жабар бууба, Тойроод хон-жэн, балан харанхы. Гэнтэ машинамни уг-заг гээд зогсошобо. Гансал мотоорой-мни хүршэгэнэхэ абяан удэшын сууряанда элихэн дуулдана. Зай, нихэдэнь ядаг бэлэй гэжэ бодомсоороо, би гүргэхэн машинаһаа буугаа һэм. Машина доогуураа харан гэхэдэм, карданна вал мултаршанхай байба.

— Юун болооб? — гэжэ хажуудахи нүхэрни кабина соонoо хашхарба.

— Хүрэхэ газартаа хүрэжэ ерээбди, — гээд урмаа хухарһан би харюусаа һэм...

...Сагай уларил улам бүри хубилжа эхилбэ. Баруун-хойноһоо шанга һалхин буужа, ойро тойрон тооһо шорой бурьялшаба.

Кирилл Иосифович машина дороо оронхой, алхаар нэгэл юумэ тоншоно. Нухэрынь баһа тэн тэрээн хамһалсана. Бүтүү бордоһон бүри гааража, нюдэ нюургүй шэдэлнэ. «Нигээд лэ талын дунда хссорбо гээшэ гүбди» гэжэ һанаашье һаа, Кирилл шуурган һалхинтай эрэлхэгээр тэмсэбэ. Тэрэнэй сэдьхэлдэ инаг нүхэрынь, эжы, абань ойр зуура һанагдаад орхёо һэн. Талын шуурган шэхэндэ шангаар эшхэрнэ. Хаанаб даа, холошог, шонын үлиха абяан дуулдахадал гэнэ. Машиныг фарын хөёр бүрүүлхэн нюдэд абарыт намай гэнэндэл, һуламхи гэрэлээр онинно. Кирилл хүбүүн талын шуурганта эрэлхэгээр тэмсэжэ, карданна валай эмдэрһэн зүйлые һолгүүлжэ табяад, бээрэшэһэн гараараа нюураа аршажа, сэнтэшэнэн малгайгаа мульные үнагааха зуураа нүхэртоо хандан:

— Тамхяа татажа, халта юм. Шэнэ хүүргэ Хошимин городые Миньхай провинцитай холбобо гээшэ.

ВНА—ТАСС-ай фото.

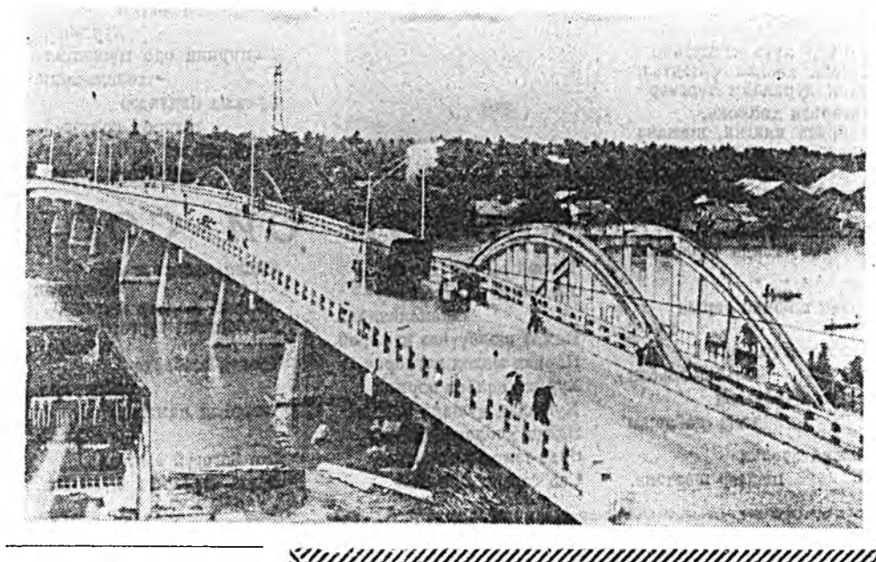

СОЦИАЛИС ОРОНУУДАЙР

«ЧАВДАР» ГЭЖЭ МАРКЫН АВТОБУСУУД СОФИ. Хото город соо 2 хүн зонние шэрэхэ «Чавдар» гэжэ маркын автобус Ботевградска комбинат бүтээн гаргагдажа эхилдэ.

«Чавдар» гэжэ комбинадта ажахын элдэб һалбарилгаа хэрэглэгдэхэ тус автобусые 25 ондоо модифицировать комбинадай зүргаан зарим бүтээн гаргана. Ороной хэлтын наймадахи табан жэлэй туршада комбинадай коллективэй урда харюусалгаа зорилгонууд таоигданшье. 1985 он хүрэтэр комбинатай продукци бүтээлгын хөтөлбөр хөөрэ дахинаар урдчилан хараатай. Мүнөө бүтээн гаргадажа байгаа модельнууд шэнэлэн һольбоогдохо, ороо болон бусад талаань хүрэлгэдахаа зорилготой.

БОЛГАРИЙН СУДНА БҮТЭЭГШЭДТЭ

СОФИ. Варнадахи Г. Димовэй нэрэмжэтэ судна зүйлэ комбинадта элдэб янзын зөөхэ, 15 мянган тонно түрилсэтэй шэнэ судна гаргажа эхилбэ. Тус судна гүргэн гутадаг овощ болон жэмэс хадагалха тусхүргэлгын түхеэрэлгээр гаргаагдаһан.

Энэ табан жэлэй туршада Варнин судна бүтээдэг завод хамта дээрээ 25 мянган тонно ашаа тээхэ янзын судна бүтээн гаргаг-гаргаа хаалагдана. Эдэ нууд дэлхэйн алишье газда, сагай уларилһаа дулаанай, тамархаар бүтээгдэнэ. Мүн хуурай ашаа тээ хүсэ сохэтэй тусхай нууд бүтээгдэхээр түсгэдэнэ. Эдэ судануудай ихи хубинь социалис гүрэнүдтэ эльгээгдэхэ юм.

Социалис оронууд соохоо түлөб Советскэ Союзрида судна бүтээхыень зорилдаг гээшэ. Совет мэргэжэлтэй судна бүтээхэ проектолгодо эдэбхитэйгээр хамсажа ажаллаһанай ашаа гэхэдэ, энэ табан жэлэй туршада Каспийн далай дээрэ нефть зөөхэ хэдэн танкер бүтээхэ хэлсээн баталаг-гаһэн.

Наймадахи табан жэлэй ашаа соо Болгарийн судна бүтээдэг газариуудта элдэб ашаа зөөхэ хамта дээрээ түлэн судна бүтээн гаргагдаха юм. Эдэ суднануд барилдаа гадаадын оронуудта эльгээгдэхэ юм.

ГЕКТАР БҮРИҺӨӨ ТОННО ЗАГАҺАН

БУХАРЕСТ. Энэ жэлдэ Румынийн доторой сөөрэмүүд соохоо 30 мянга шахуу тонно загаһан баригдаһан байна. Республикын загаһа үсхэбэрилдэг ажахынуудыг дунда зэргээр сөөрэмүүдэй гектар бүриһөө тонно загаһа олзоборилоо.

Мүнөө үедэ арадай уездэ советүүд бүхы арга боломжоёо дүүрэн хэрэглэжэ, байгаалийн сөөрэмүүд соохоо загаһа үсхэбэрилгээ үргэдхэхэ зорилго урдаа табиһай. Энэ зорилго бэелүүлхэн тула Дымбовица уездын Нунчедтохи эрдэм-шэнжэлэлгын станци ехэ хүдэлмэрі ябуулна. Тус станциин загаһа үсхэбэрилдэг табан питомник хамта дээрээ 700 гектар талмай эзэлнэ. Эндэ шэнэ үүлтэрэй загаһа гаргахын тула туршалгануд хэгдэжэ байдаг. Жэшээлхэдэ, Советскэ Союзһаа асаргаданан «бестер» гэжэ үүлтэрэй загаһан Нунчетнин сөөрэмүүд соо урагшатай һайнаар үсхэбэрилэгдэжэ байна. Тус станци жэл бүри 200 мянган шахуу жараахай республикын загаһа үсхэбэрилдэг ажахынуудта эльгээхэ-һээ гадна, хари гүрэнүүдтэ худалдадаг.

ГЕКТАР БҮРИҺӨӨ ТОННО ЗАГАҺАН

БУХАРЕСТ. Энэ жэлдэ Румынийн доторой сөөрэмүүд соохоо 30 мянга шахуу тонно загаһан баригдаһан байна. Республикын загаһа үсхэбэрилдэг ажахынуудыг дунда зэргээр сөөрэмүүдэй гектар бүриһөө тонно загаһа олзоборилоо.

Мүнөө үедэ арадай уездэ советүүд бүхы арга боломжоёо дүүрэн хэрэглэжэ, байгаалийн сөөрэмүүд соохоо загаһа үсхэбэрилгээ үргэдхэхэ зорилго урдаа табиһай. Энэ зорилго бэелүүлхэн тула Дымбовица уездын Нунчедтохи эрдэм-шэнжэлэлгын станци ехэ хүдэлмэрі ябуулна. Тус станциин загаһа үсхэбэрилдэг табан питомник хамта дээрээ 700 гектар талмай эзэлнэ. Эндэ шэнэ үүлтэрэй загаһа гаргахын тула туршалгануд хэгдэжэ байдаг. Жэшээлхэдэ, Советскэ Союзһаа асаргаданан «бестер» гэжэ үүлтэрэй загаһан Нунчетнин сөөрэмүүд соо урагшатай һайнаар үсхэбэрилэгдэжэ байна. Тус станци жэл бүри 200 мянган шахуу жараахай республикын загаһа үсхэбэрилдэг ажахынуудта эльгээхэ-һээ гадна, хари гүрэнүүдтэ худалдадаг.

ТАСС АПН

ХИЛЫН САААНАҺАА

ХАНИ БАРИСААНАЙ, ХАРИЛСАА ХОЛБООНОЙ АША ТУҺАДА

УЛААН-БААТАР. Марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын гол ёзонуудые үндэһэ болгодог, МНР-эй ба НРК-гай хоорондын хани барисаан, харилсаа холбоон улам бэхижэнэ, хүгжэнэ, — гэжэ МНРП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал хани ёзоной албанай хэрэгээр эндэ ерэһэн НРПК-гай ЦК-гай Генеральна секретарь, НРК-гай Үндэсэй Советэй Түрүүлэгшэ Хенг Самрин түрүүтэй НРК-гай партийно-правительственна делегацийн хүндэлэлдэ эмхидхэгдэһэн обедэй үедэ мэдүүлбэ.

Кампучийн арад бүхы туршалгануудые дабажа гарахаа үедөө Советскэ Союзһаа, Монгол оронһоо, бусад аха дүү социалис оронуудаа моральна, материальна туһаламжа абадаг байһанийнь дамжаггүй, — гэжэ Хенг Самрин харюугай үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэв.

ДОТООДЫН ПОЛИТИЧЕСКЭ БАЙДАЛ ТҮГШҮҮРИЛТЭЙ БОЛОО

МАДРИД. Хархис бодолтой бүлэг сэрэгэйхидэй үүдхэһэн һүйдхэлэй харата ябуулгануудаа уламжалан, Испанидахи дотоодын политическэ байдал дахин түгшүүрилтэй болобо. Тэдэ этэгэдүүд байгша оной февралийн 23-да үймоо эмхидхэгшэдые дэмжэһэн, тэдэнние национальна геройнууд мэтээр магтаһан «хандалга» тараагаа, Франкогой һүүлээр баталагдан абтаһан конституцийн гурбадахи жэлэй ойн орон дотор тэмдэглэгдэжэ байһан үдэр тиимэ «хандалгын» тунхаглагдаһан ушар Испанийн олонхитын дунда онсо эзбүүрхэл үүсхэбэ.

Нимэ «хандалгын» тараагдаһые тушаан болоһон ба тусгаар ябуулга гээд тооложо болохогүй. Юундэб гэхэдэ, ороноо сэрэгэй диктатурын гуримда дахинаа оруулхые хүсэдэг хархис, фашис этэгээдүүд һүүлэй үедэ үндыжэ, эдэбхитэй боложо байнхай гэжэ политическэ адаглагшад тэмдэглэнэ.

ВАРШАВА. Партийн воеводско комитедүүдэй нэгэдэхи секретарьнуудтай, ПОРП-ын ЦК-гай тайһагуудые даагшадтай ПОРП-ын ЦК-гай Секретариадай үүлзалга ПОРП-ын ЦК-да болобо. Орон доторхи социально-политическэ түгшүүрилтэ байдал, мүн энээнһээ уламжалан, ПОРП-ын эхин шатын эмхинүүдэй ба органуудай шинидхэхэ зорилгонууд эндэ зүбшэн хэлсэгдээ.

* * *

ПРАГА. «Контрреволюцийн программа» гэһэн гаршагайгаар «Руде право» газетын тунхаглаһан шэнжэлэл дотор нигэжэ хэлэгдэнэ: «Солидарностийн» хүтэлбэрилэгшэдэй Радомдо үнгэргэһэн заседаниио социализмда харша, коммунизмда харша һанаанналганнуудай юрын үзэгдэл шэнгээр хаража яашье болохогүй. «Солидарностийн» радомска заседаниин удхань нилээд хоро хойшолонтой, ехэл аюул ушаруулхаар байна. Тэрэнэй удамаршад арадай засагай хараа бодолдо эсэргүү добтолгын эсэсэй шатада бэлэдхэлэй эхилһэн тухай мэдүүлбэ. Тэдэнэй хэлэһэн үгэнүүд контрреволюцийн программын удха шэнжэтэй болоно. Польшын засагые эзэмдэхэ, арадай правительствые унагааха, тинхэтэсэ хамта орон доторхи социалис байгуулалтатай тэмсэхэ, хүсэ хэрэглэхэ гэһэн уг зорилго Радомдо тодорхойлогдоһон байна. «Солидарностийн» хүтэлбэрилэгшэ Валенсын хэлэһэн үгэ илангаяа харата балмад удхатай. «Солидарностийн» эхинһээ хойшо ямар зорилготой байһыень, юунэй тулада бии болгогдоһыень, ямар гол зорилготой байһыень тэрэ элэр соносхоо.

Гүрэнэй воеводско органуудта эсэргүү сохилто хэхэ гэһэн контрреволюционно онол арганууд Радомдо илэгдэһэн зарим үгэнүүд дотор дурдагданхай. Тэдэнэй хэлэһэнэй ёноор, «шинидамуудаар» зэбсэглэһэн өөһэдын «габшагай отрядуудые» Польшын зарим районуудтахи филиалнуудтаа ялараалтайгаар эмхидхэхэ гэжэ «Солидарность» харааланхай.

Олонхи хүнүүдтэ һанан дурсан омогорхохо нангин юумэнүүд заатагүй байха. Иимэ дурсалгануд намдашье бии. «Буряад үнэн» газетэтэй холбоо барисаамни бүри Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуулехэ дайнай жэлнүүдтэ эхилэ һэн. Тиихэдэ «Буряад-Монголой үнэн» гээд нэрлэгдэдэг бэлэй. Редактораарнь Цэдэн Галсанович Галсанов хүдэлжэ байгаа. Тэрэ үедэ Эхэ ороной-гоо зүүн-урдахи хилэ шадар сэрэгэй алба хэжэ байгааб, Манай частьһаа жараад модоной газарта Жамьян Балданович Балданжабон мүн лэ алба хэжэ байһан юм. Ye-ye болоод лэ Жамьян Балдановичай рассказууд, новеллэнүүд ба шүлэгүүд тус газетын нюурнуудта толилогдогшо һэн.

1945 онһоо бишыхан рассказуудые бэшэжэ туршадаг болоо һэнби. Зариманайнь республикын газетын нюурта толилогдоходо, хэмгүй ехээр баярлан, дали жэгүүр урагшаһан мэтэ бологдогшо һэн. Тиигэжэ «Буряад-Монголой үнэн» газетын нюурта литературна зүргээ анха олоһондоо, омогорхолоо мэдүүлэнгүй аргагүй бшуу.

1945 оной зун милитарис Япондо эсэргүү дайнай эхилхэдэ, буряад хэлэн дээрэ сэрэгэй «Суворовско түрилтэ» гэжэ түрүүшын газетэ эмхидхэгдээ һэн, «Буряад-Монголой үнэн» газетһээ эхитэй зүргэмни сэрэгэй газетэдэ абаашажа, тэндэ редактораар хүдэлжэ байһан Митаб Дугарович Дугаровай заабари, дэмжэлтэ доро гурбан жэлэй туршада хүдэлхэ зол хуби тохёолдуулаа бэлэй. Энэшье хадаа «Буряад-Монголой үнэн» газетын редакцийнаа үгтэһэн зууршалгын аша үрэ мүн байгаа.

Тиимэһээл 1948 оной зун албанһаа табигдажа ерэхэдээ, «Буряад-Монголой үнэн» газетыч редакцида хүдэлхэ хүсэлтэй һэм. Газетын редактор Даша Дашапылович Лубсанов түрүүн ахалагша корректорэй тушаалда хүдэлхөөр намайе абаа һэм.

Хойто жэлынь партийна ажабайдалай тайһагай литературна сотрудник болгогдожо, тайһагые даагша Даша Лобсановичай Лобсановай хүтэлбэри доро хүдэлөө һэнби. Залуу хүдэлмэрилэгшэд олон һэмди. Аха нүхэд Даша Чернинов, Намдаг Цыбенов, Радна-Жаб Бимбаев, Галан Данзанов, Цыден Цибудоев, Очигма Гомбоева бидэндэ замай залуур, үнэн сэхэ ажалай жэшээ болодог бэлэй.

«Буряад-Монголой үнэн» газетын редакци град зоной ажабайдалые үнэн зүбөөр харуулха дүршэл бидэндэ олгоо һэн гээ һаа, алдуу болохогүй. Тэндэ хүдэлжэ байха үедөө Буряад оронтой, түрүү ажалша хүнүүдтэйнь танилсаха аргатай байгаабди. Тэрэл үедэ Социалис Ажалай Героинууд Бубеев, Чойропов, ба бусад тодорон гарөө һэн, Тиихэдэ Сэлэнгын, Загарайн районуудаар ябаһанаа һаанаандаа оруулхада, һонин байдаг. Николаев бестужевай магтан түүхэлэн Галуута-Нуур, Дамба Дашинимаевай түүрээ-һэн Тоёон, Сэлэн-Дүүмэ, Юрөө, Элхи нютаг, Горхон станци — бултадаа аяи замай домог боложо хадуургаа. Зүгөөр тэндэхи хүнүүдынь?.. Түсэбтэ табан жэлнүүдэй түрүү ажалша хүнүүд... Юрөөгэй Карл Маркстын нэрэмжэтэ колхозоор яраходаа, тэрэнэй түрүүлэгшэ байһан, мүнөө Социалис Ажалай Герой Жамса Бальжинимаевич Ванкеевэй хүтэлбэрилхы шадабариие хаража урмашаһанаа мартаха аалши? Мүнөөшье тэрэнние һанаандаа оруулан, манай Бальжинима Мажиевич Мажиевтай адлидхан һанадагби. Эдэ хөөр—ажалай баатарнуд, унинэй солото түрүүлэгшэнэр, хоорондоо социалис мүрысөөтэй Буряадай автономито республика ба Шэтын область хөөрөй бүхы ажахынуудые хүтэлбэрилэгшэдтэ үндэр жэшээ болоһон зон ха юм даа.

Тэрэ табяад онһоо хойшо гуша гаран жэл үнгэрбэ. Гэбэшье «Буряад үнэн» газетэтээ суггаа соёл сурталай замаар урагшаа зорин ябанабди. Тиихэтэй хамта, түрэл газетэмнай урда мэтэл бидэнэрбэшэгшэдээ дэмжэн, үнэн сэхэ, арюун замаар дахуулһан зандаа. «Үнэнэймнай» гүн бодол, хурса үгэ — бидэндэ эрхим жэшээ боложо, эохёохы хэрэгтэмнай аша туһаяа саг үргэлжэ үзүүлжэг, юрым хүдөө бэшэгшэдшье байг, литераторнуудшье байг — адли тэгшээр анхаржал бэйдаг.

«Түрэл газетэтээ суггаабди» гэжэ хэлэхэдээ, гоё үгын түлөө хэлэжэ бэшэбди. Юундэб гэхэдэ, анханда алхам хэһэн газетээ — зааварилагша, туһалагша, зоригжуулагшаа мартажа болохо аалШ Тиимэһээл түрэл газетээ захижа үншаха, олоной дунда нэбтэрүүлэн тараяха, тэрэзнһээ гадна өөһэдынгөө бэшэһэн материалнуудаар эдэбхитэй хабаадаха гэшэ — манай нангин уялга мүн гэжэ тоолоноб. Һүүлэй хэдэхэн жэлэй турша соо «Буряад үнэн» газетэдээ хори гаран очерк болон публицистическэ статьянуудаа толилуулһандаа баяртайб. Саашадаашье түрэл газетэтээ холбоо барисаагаа таһалангүй, суггаа ябаха байһандаа этигэнэб.

А. ЖАМБАЛОН,
уран зохёолшо.

Шэтын область.

Буряад хэблэлэй 60 жэлэй ойдо

1927 оной июниин 7.

«БАГШАНАРЫЕ БЭЛЭДХЭХЭ ҺУРГУУЛИЙНЕ ДҮҮРГЭГШЭДТЭ ЗОРЮУЛБА»

«Июниин 11-дэ багшанарые бэлэдхэхэ һургуулийн (Бурпедтехникумэй) һурагшадһаа анха удаа 15 хүн һургуулиа дүүргэжэ гараба».

Харьяата сомоной доторхи
Харилсан туһалалсаха
хороонуудай
Хамаг хүдэлмэриие
үзэхэдэ,
Харюутай һайһан
байба лэ.
Гильбэрэй хорооной дарга
Гатан Вамбын гэгшэ
Шадал хүсэнэй зэргээр
Шармайн оролдоһон
байба лэ.
Дээдэ Оронгын хорооной
Түрүүлэгшэ нүхэр Тарбайн
Тоосоото элидхэлээ
хэхэдээ
Тулгардаха байба гэхэ лэ.
Энэ ушар болбол
Эрдэмгүй нүхэрые
Энээндэ анха һунгаһан
Эрхэтэн зоной хэрэг лэ.
Эдүгээ — мүнөө
Янгаажан хорооной
түрүүлэгшэ
Яков Түлбэрнин гэгшэ
Кресткомойнгоо хэрэгтэ
Хэшээл гаргаһан
байба лэ.
Эдэ гурбан нүхэдэй
Эрдэм багатай ушарһаа
Ябуулһан бүгэдэ хэрэгтээ
Ядарһан байба гэхэ лэ.
Гильбэрэй сомон доторхи
Гурбан кресткомой
һунгуули
Хүйтэн декабрийн табяанда
Гүйсэжэ дүүрэбэ гэхэ лэ,
Эдүгээ шэнэ һунгуулиар
Энэ гурбан кресткомдо
Эрхэтэнэй үйлэ бүтээмөөр
Эрид гэшүүдые
һунгаба лэ,

Эдүгээ — мүнөө.

1927 оной декабрийн 24.

«ШАТАРШАДАЙ БҮЛГЭМ БАЙГУУЛБА»
(Бурпедтехникум)

Энэ техникум-һургуулийн дэргэдэ декабрийн эхээр шатаршадай бүлгэм байгуулагдаба. Энэ бүлгэмдэ 70 шахуу һурагшад бэшүүлбэ. Эдэнэй олонхинь шатар мэдэхэгүй. Эндэ 7 хоног бүри нэгэн удаа шатарай теориие эхинһээнь захалиха шудалхаюм.

Шатарша.

1927 оной декабрийн 20.

КРЕСТКОМОЙ ҺУНГУУЛИ ХЭРХЭН ҮНГЭРБЭ?

(Гильбэрэй сомоной Баваасан Абидын бэшэбэ).

ҺАНАНАБ, ДУРДАНАБ

Би өөрынгөө хуби заяае хэблэлэй хүдэлмэриэй холбоһон хүм. Арба найма хүрэһэн хойноо үзэг мэдэдэг болоходоо, «Буряад-Монголой үнэн» газетэ үншажа, бэшэгтэ һураа һэм. Тингэжэ энэ газетэ минии һургуули боложо үгэһэн юм. Тэрэ үедэ газетэ хуушан монгол алфавит дээрэ хэблэгдэдэг байгаа. Газетэ ханшан гэжэ бэшэгдэдэг, барлагдадаг, тэндэ ямар хүнүүд хүдэлдэг юумэ ааб гэжэ ехэ һонирходог байһанби.

Худоөноо 1930 ондо Дээдэ-Үдэ ерэжэ, типографида ажалда оробо гээшэб. Тэндэ нилээд нураад, үзэг холбожо шададаг болоходоо, наборщик болоһонби. Тинхэдэ хамаг юумэн сүм гараар хэгдэдэг байгаа. Жэлнэ үлүүтэй хүдэлөөд байхадам, корректорэй хажуда оригинал уншажа үгэдэг хүн болгобо. Корректорнай типографийн партийна ячейкын секретарь Ешиев Содномгэжэ байһан юм. Тэрэ нүхэрэй Москва һургуулида ошоходо, намайе корректор болгобо. Газетын хайшан гэжэ гаргагдадагые һулагүй мэдэдэг болобоб.

Хүсэнэн зорилоо хэрэгни бэелжэ, 1935 ондо «Буряад-Монголой үнэн» газетын редакцида хүдэлхэ болобоб. Тэрэ гэһэлнээ хойшо, даннай үеын жэлнүүдгүйгоор, пенсиндэ гараха хүртэрөө ходо түрэл редакцидаа хүдэлөөб.

Хорёод он. Тинхэ үедэ арад зоной байдал үрдын барга харанхы байдалнаа хүсэд гараагүй байһан. Арад зон ном бэшэг мэдэхэгүй зангаараа шахуу һэн. Худөө нютагуудта эхин һургуулинаа ондоо юумэ байгаагүй. Багашуул һурадаг боложо эхилдэ һааб даа. Буряад хэлэн дээрэ гараһан уншаха номууд үгы шахуу байгаа. Тэрэ үеын хүнүүдэй уншаха юумэн гансахан газетэ байһан. Зүгөөр «Соёлой хубисхал», «Тэмсэлэй шэмэг», «Эрдэм ба шажан» гэжэ буряад хэлэн дээрэ хэблэгдэдэг журналнууд байһаншье һаа, худөө нютагуудта хүрэхэнь хомор байгаа. Захигдаһан газетын хүрэжэ ерэхэдэ, бэе бэедээ дамжуулан уншадаг байһамди.

Гушаад онуудта Дээдэ-Үдын типографида ФЗУ нээгдээд, буряад залуушуулые олоор һургадаг болобо. Хуушанай мэргэжэлтэй Михаил Чирков, Дарья Воробьева гэгшэд буряад залуу хүдэлмэриншэдые полиграфийн мэргэжэлдэ һургаха хэрэгтэ ехэ оролдолго гаргадаг байһан юм. Мүн «Буряад-Монголой үнэн» газетын редакцийн хүдэлмэриилэгшэдэй машинамни нэгэ жэгдэхэцээр хүнхинэнэ. Хажуудахи нүхэрни машиныг дондороондо үлгыдуулэн, амтатайхан нойрто абтанхай. Уданшьегүй харанхы боложо, удэшын жабар бууба, Тойроод хон-жэн, балан харанхы. Гэнтэ машинамни уг-заг гээд зогсошобо. Гансал мотоорой-мни хүршэгэнэхэ абяан удэшын сууряанда элихэн дуулдана. Зай, нихэдэнь ядаг бэлэй гэжэ бодомсоороо, би гүргэхэн машинаһаа буугаа һэм. Машина доогуураа харан гэхэдэм, карданна вал мултаршанхай байба.

— Юун болооб? — гэжэ хажуудахи нүхэрни кабина соонoо хашхарба.

— Хүрэхэ газартаа хүрэжэ ерээбди, — гээд урмаа хухарһан би харюусаа һэм...

...Сагай уларил улам бүри хубилжа эхилбэ. Баруун-хойноһоо шанга һалхин буужа, ойро тойрон тооһо шорой бурьялшаба.

Кирилл Иосифович машина дороо оронхой, алхаар нэгэл юумэ тоншоно. Нухэрынь баһа тэн тэрээн хамһалсана. Бүтүү бордоһон бүри гааража, нюдэ нюургүй шэдэлнэ. «Нигээд лэ талын дунда хссорбо гээшэ гүбди» гэжэ һанаашье һаа, Кирилл шуурган һалхинтай эрэлхэгээр тэмсэбэ. Тэрэнэй сэдьхэлдэ инаг нүхэрынь, эжы, абань ойр зуура һанагдаад орхёо һэн. Талын шуурган шэхэндэ шангаар эшхэрнэ. Хаанаб даа, холошог, шонын үлиха абяан дуулдахадал гэнэ. Машиныг фарын хөёр бүрүүлхэн нюдэд абарыт намай гэнэндэл, һуламхи гэрэлээр онинно. Кирилл хүбүүн талын шуурганта эрэлхэгээр тэмсэжэ, карданна валай эмдэрһэн зүйлые һолгүүлжэ табяад, бээрэшэһэн гараараа нюураа аршажа, сэнтэшэнэн малгайгаа мульные үнагааха зуураа нүхэртоо хандан:

— Тамхяа татажа, халта

ГАЗЕТЭТЭЕЭ СУГТАА

Олонхи хүнүүдтэ һанан дурсан омогорхохо нангин юумэнүүд заатагүй байха. Иимэ дурсалгануд намдашье бии. «Буряад үнэн» газетэтэй холбоо барисаамни бүри Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуулехэ дайнай жэлнүүдтэ эхилэ һэн. Тиихэдэ «Буряад-Монголой үнэн» гээд нэрлэгдэдэг бэлэй. Редактораарнь Цэдэн Галсанович Галсанов хүдэлжэ байгаа. Тэрэ үедэ Эхэ ороной-гоо зүүн-урдахи хилэ шадар сэрэгэй алба хэжэ байгааб, Манай частьһаа жараад модоной газарта Жамьян Балданович Балданжабон мүн лэ алба хэжэ байһан юм. Ye-ye болоод лэ Жамьян Балдановичай рассказууд, новеллэнүүд ба шүлэгүүд тус газетын нюурнуудта толилогдогшо һэн.

1945 онһоо бишыхан рассказуудые бэшэжэ туршадаг болоо һэнби. Зариманайнь республикын газетын нюурта толилогдоходо, хэмгүй ехээр баярлан, дали жэгүүр урагшаһан мэтэ

ХҮН БҮХЭНЭЙ ЭЭМ ДААХАЛ!

АМАРАЛТА... Шэхэндэ урихаанаар соностодог зохид үгэл даа. Түхэреэн жэл соо ажалаа амжалтатайгаар ябуулаад, юу хээ туйлаад, хуулийн ёһоор үгтэдэг амаралтадаа гараад амаржа байхада, һайн гэхэдэ, хэншье арсахагүй бээ.

Хүн бүхэн амаралтаяа өөрынгөө дураар үнгэргэдэг. Зарим нэгэн гэртэхи ажахыгаа оодэнь татаха. Нүгөөдүүл шотагай аршаанда һууха. Гурбадахидуулдань профсоюзай комитет амаралтын байшанда амархыень гү, али курортдо бэсэ эмшэлүүлхыень путёвко үгэдэг.

Һүүлэй үедэ амаралтын үшөө нэгэ арга боломжые профсоюз бии болгоо. Жэшээнь, ажалдаа үндэр амжалта туйлаһан, социалис мүрысөөндэ илаһан хүнүүдые урмашуулан, профсоюзуудай областной совет тусхай бүлэг бүридүүлээд, хилын саагуур аяншалуулдаг болоо.

Үнгэрһэн зун тиимэ бүлэгэй парторг боложо, Венгри, Чехословакии оронуудаар аяншалха зол намда тудаа юм. Туе бүлэгтэ промышленностиин, хүдөө ажахын элдэб мэргэжэлтэд, бүхыдөө 35 хүн ороһон байна. Тэдэнэр — бараандаа ажалдаа горитойхон амжалтануудые туйлаһан, социалис мүрысөөндэ илажа гараһан һүхэд. Тэдэнэй дунда наһажаалшье, залуушье хүнүүд бии. Коммунистнууд ба партийнабэшэ эдэбхитэд.

Хамта аяншалжа ябахадаа, хүн бүхэнтэй дүтөөр танилсажа, һайн мэдэхэ болоһон байнаб. Хүн бүхэн тухай һайн һайхан үгэ хэлэхээр.

Жэшээлбэл, Нүрбэ-Ханда Будаева 1957 ондо түрэһэн, Ивалгын туршалгаүйлдэбэрийн ажахыда машинаар үнеэ һаалгын оператораар хүдэлдэг, КПСС-эй гэшүүн. 1980 ондо 100 үнеэтэй байгаа, үнеэн бүриһөө 3000 шахуу килограмм һү һаанан алдартай.

Үгышье һаа, Татьяна Николаевае абаял даа. КПСС-эй гэшүүн. 19-тэй байхадаа, 1977 ондо Улаан-Удын кондитерска фабрикыч бисквитно-хүдалдаа наймаалай цехэй хүдэлмэриинэй болоһон юм. Дүрбэн жэл соо басаган хүдэн олон мэргэжэл шудалаад, үдэрэйнгоо нормые 115 — 120 процент хүрэтэр дүүргэдэг болобо. Иншье ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаададаг: ВЛКСМ-эй Октябрьска райкомой пленумэй, профсоюзай фабрична комитедэй гэшүүн.

Тиихэдэ Виктор Ригчинов хорин зургаатай, ВЛКСМ-эй гэшүүн, Захааминай районой Дүтэлүүрэй совхозой түрүү механизатор, коммунис ажалай ударник юм. Табан жэлэй залуу гвардеец гэһэн солодо хүртэһэн нүхэр.

Харин Григорий Павлович Белоусов 1941 оной шэрүүн дайнай эхилһэн жэлдэ түрэһэн юм. 20 гаран жэлдэ Яруунын районой «Дружба» колхозой хонинон ябана. Коммунист Белоусов даажа байһан хоншдоо һайнаар харуулдаг, 100 эхэ хонин бүриһөө 90 гаран хурьга абажа, социалис уялгала һайнаар бэлдүүлдэг байна. Колхозойнгоо Хүндэлэлэй самбарта тэрэ оруулагданхай.

Гэхэ мэтээр хүн бүхэн туташаа, хөөрэхэ болоо һаа, зузаанныг дөбтэр болохо бээ. Кабанскын шубуунай фабрикын хүдэлмэриншэн М. Е. Суханов, Улаан-Удын нарин сэмбын комбинадай түрүү хүдэлмэришэн, партиец гэшүүн З. С. Толстихина, Захааминай районой Енгорбойн совхозой эрхим механизатор, коммунист А. Г. Батуев, «Бурятснабсбыт» управленийн шофёр В. Д. Жигмитов, СССР-эй Науканудэй академийн Сибириин отделениин Буряадай филиалай БНЕИ-эй лабораториие даагша, эрдэмэй кандидат Н. Б. Чимитдоржиев болон бусад нүхэд тухай тодорхойгоор хөөрэжэ, магтаалай үгэнүүдые бэшэхээр байха.

Зүгөөр ажалай түрүүшүүлэй бүлэгтэ орожо, хилын саагуур ябахадаа, юу хаража, юу ойлгожо ерээ гээшэб гэжэ бэшэлтэй хаш гэжэ һанагдана.

18 хоногой туршада (ЧССР-тэ 11 үдэр, Венгридэ 7 үдэр) аяншалхадаа, яаала ехэ юумэ харагдаһан байнабди. Үндэр-Татрһаа манай экскурси эхилээ һэн. Энэ хадаа ЧССР-эй гоё һайхан заповеднигүүдэй нэгэн юм. Татрын национальна парк гэжэ нэрлэгдэһэн үзэсхэлэнтэй гоё газарай һайхан байгаали юугээрээшьеб Байгал шадарай дайдые бидэндэ һануулаа.

Удаань промышленна томохон түб болохо Оломоуц хото ошогдоо. Тэндэһээ Штернберк ошожо, часуудай суута музейтэй танилсаа һэмди.

ЧССР-эй нинслэл хото Прагын түүхэтэ газарнуудтай танилсахада, ехэ һошин байгаа даа. Социалис байгуулалтын үе соо шэнэ районууд, томо-томо барилганууд бодоһон байна бшуу. Манай эрын IX зуун жэлдэ баригдаһан Пражска Кремлие хаража һонирхоһоноо манай бүлэгэй гэшүүд мартахагүй ёнотой даа. Прагада В. И. Ленинэй музейдэ орообди. Эндэ 1912 ондо РСДРП-гэй Пражска конференци В. И. Ленинэй хүтэлбэри доро үнгэрһэн гэжэ мэдэнэбди. Агуу багшын нэрэтэй холбоотой газарта хүрөөд байхадаа, паркет дээрэ гуталайнь мүрдэрааа үлэшэнхэй шэнгээр досдомнай һанагдаа һэн.

Ольшанскын хүдөөлүүлгын газарта хүрэжэ, Чехословакиие фашизмһаа сүлөөлхын түлөө ами наһаяа үгэнэн совет сэрэгшэдэй нангин хүүрнүүдые хүндэлэн, ургамал сэсэгүүдые табиһан байнабди.

Готвальд — гуталай промышленностиин томохон түб. Братислава — мүн лэ түүхэтэ хото.

Удаань Венгри хүрэжэ, суута Балатон нуурай үзэсхэлэн гоё эрье дээрэ амарһан байнабди. Удаань гүрэнэй нинслэл хото Будапешт хүржэ бараалхаад, тэндэхи түүхэтэ газарнуудтай, промышленна предприятинуудтай танилсаабди. 2.000 жэлэй түүхэтэй энэ хото бидэндэ ехээр һайшаагдаа.

Венгридэ Дебрецен гэжэ город үзэжэ һонирхообди.

«Ябаһан хүн яһа зууха» гэһэншүү, аяншалгын бүлэгтэ ороһон хүн бүхэн сэдьхэлээ баяжуулжа, олон юумэ мэдэхэ боложо, эрш, зоригоо нэмээжэ ерэһэнинь лабтай.

«Айлшалхада һайн, зүгөөр гэртээ һураггүй дээрэ» гэжэ арад зон хэлсэдэг. Тэрээншэлэн харинн ороноор аяншалхада, һайханшье һаа, Эхэ ороноомнай, түрэл хизаарһаамнай гоё газар үгы гэһэн мэдэрэл бидэнэй зүрхэ сэдьхэлдэ бии болоо һэн. Харида ябахадаа, хүн гээшэ Эхэ ороноо сэгнэжэ һурадаг шуу.

Хилын саагуур аяншалжа ябахадаа, манай социалис обществодо һайнаар ажаллаһан хүн бүхэн урмашуулагдадаг, оодоо ургадаг, хүндэ ямбада хүртэдэг байна гэһэн бодол толгой соомни ходо ородог һэн. Намтай хамта ябаһан нүхэд иматтал эрхим ажалайнгаа ашаар тусхай шанда гэхэ гү даа, али хилын саагуур аяншалжа, шэнэ газарнуудые үзэхэ, хараха эрхэдэ хүртэһэн байна бшуу даа.

Манай орондо хүн бүхэн һайнаар ажаллаха, тэрнэйнгээ түлөө урмашуулагдаха аргатай. Һайн ажалай ашаас хүн бүхэнэй ээм дааха шадалтай байхаа.

Эрхимээр ажаллахые түрэл партимнай уряална ха юм даа. Эрхимээр ажаллагты, залуушуул!

Х. СНЕТКОВА,
Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй министерствын инспектор, РСФСР-эй һүргуулийн габьяата багша.

Хадэмал тахын түбэрөөндэ Хадын шулуун түгдэрнэ.

Хатарша хүлэгүүдэй түргэндэ Хашабаа шарга хахинана.

Хүйтэн жабарай хэлэндэ Хүримшадай хасар хайруулна.

ХЭЭРЭ ОЛДОҺОН БЭШЭГ

Б. Гармажапов

Хумиршаһан, шарлашаһан бэшэгхэн
Хэн нэгэ эзэеэ хүлеэжэ сүхэрһэн
Хуа сагаан талын дунда
Хухэршэһэн, үншэршэһэн хэбтэб:
Хэды талаангүй бэшэг гээшэб,
Хэн лажа гээгээ гээшэб?

Магад, талаан болоходоо энэшни,
Минин хүршэ Балжад хүгшэнэй
Үнгэрһэн дайнһаа мүнөөшье хүлеэдэг
Эрхим эрэ — Балта хубүүнэйнь
«Амидыб!» гэһэн дэмбэрэлтэ үгэтэй
Аржагархан бэшэг байһан һай...

ТОЛИ

Гансашье «Буряад үнэн» газетын хуудаһанда бэшэ, мүн «Комсомольская правда» газетэдэ, «Работница», «Огонек» журналнуудай хуудаһанда хилээмэн тухай хөөрэлдөөн байдгэд лэ үүдхэгдэнэ. Энэньшье ойлгосотой. Юуб гэхэдэ, хилээмэн хадаа ажамидаралай үндэһэн.

Жараад онуудта түрэһэн миний үетэн гэдэһэз үлдэхэ гээшье үзөөгүй. Гэдэһэз үлдэһэн үхибүүдэй үлэн нюдэн тухай түрэлхидэйнгөө хөөрөөнһөө, кинофильмһээ, номууд соohоо мэдэжэ абанабди. Һүргуулида һуража байхадамнай, ургасын хуряагдаһанда зорюулагдаһан «Алтан намар» гэжэ һайндэр болодог һэн. Хилээмэн тухай багшанарнай хөөрэжэ, тэдэ һайндэрнүүдые бүришье гүнээгы удхатай болгодог байгаа. Улаан-Удын 1-дэхи интернат һүргуулиин эхин классуудта һуража байхадамни, «Алтан намарай» һайндэр ехэ һонёор үнгэрдэг һэн. Юундэб гэхэдэ, интернат һүргуули хадаа өөһэдөө саадтай, туршалгын газартай, тэндэ үхибүүд хүдэлжэ, өөһэдынгөө ургуулһан юумые өөһэдөө хуряажа абахадаа, ажал гээшэ хэды шэнээн хүлһэ гоожуулдаг бэ гэжэ һайн мэдэдэг байһан байна бшуу. Тиихэдээ иматтал талха тараан тухай бэшэ, мүн газарай бусад эдеэ ургуулха гээшэ хүнгэн бэшэ гэжэ ойлгогдоно ха юм.

Би — ерээдүйн багшаб. Тиимэһээ ахамад үетэнэй хэһэн хэрэгые хүндэлдэг байхаар, хилээмэнэй ёнотой сэн гээшье мэдэрдэг байхаар ерээдүйнгөө һурагшадые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ бэеэ бэлдэнэб. Гансашье би бэшэ аабзаб даа. Багшын институдта һуража байһан үетэн нүхэдни энээниие һайн ойлгоно. Группын, факультедэй суглаанууд дээрэ энээн тухай халуун хөөрэлдөөнүүд болодог байха.

Бэлигтэ совет уран зохёолшо, Социалис Ажалай Герой Михаил Алексеевэй «Хилээмэн — юумэнэй нэрэ» гэһэн повесть бии ха юм даа. Бүхы зохёол ссо хилээмэн тухай хэлэгдээшьегүй һаа, хоорондоо нинтэ удхаар холбоотой новеллэнүүдһээ бүридэһэн энэ зохёол хадаа философско гүнэгы удхатай. Газар дээрэ юумэн бүхэн өөрын нэрэтэй. Юртэмсэ дээрэ амгалан тайбанай оршон мандахын түлөө хүнэй харюусалга ехэ. Хүнэй ажамидаралда хилээмэнэй үүргэ ехэ. Иигэжэ оршон тойрон байһан юумэнүүд хоорондоо нягта холбоотойгоор хүгжэжэ байдаг шуу.

Гэбэшье нэгэ бүлэ соо түрэһэн, нэгэл адли хилээмээр тэжээлгэгдэһэн аад, аха дүүнэрэй абари зан ондоо байдаг. Тэрэшэлэн гажа бүруу зантай хүнүүд обществодо ушардаг.

Улаан-Удын 2-дохи һургуулиин 8-дахи класс дүүргэһэн хойноо ажалай, 5-дахи четвертьдэ хабаадахаяа Ивалгын саанахана ажаллаа һэмди. Судна бүтээлгын заводой хамһабриин ажахы тэндэ оршодог юм.

Үглөөгүүр эртэ бодоод, гал түлихэ болоходоо, далайе һэтэ тамархаар даабари абаһан шэнги болодог һурагшад дайралдаха. К. гэжэ бэсаган хүнэй шанаһан эдеэ голосоогоохо, хилээмэнэй хүсөөгүүдые шорой руу шэдэжэрхихэ.

— Юундэ тиигэнэбши? Энэшни хүнэй ажалаар олдоһон юумэ ха юм, — гэхэдэш:

— Яахамнайб! Би ажаллаа һэн гүб, — гэхэл даа. Нэгэтэ багшамнай суглаа зарлаад, бидэ тэрэ басагаяа хяа шүүмжэлбэбди. Тезд хүнэй шүүмжэлэлые ойлгохогүй, ойлгохо гэжэ оролдохошьегүй басаган байшоо.

— Иимэ хүнүүдтэй дайн соо тагнуулда ябахаар бэшэ юм. Иимэл хүнүүдһээ урбагшад гарадаг юм, — гэжэ фронтовик багшамнай голхоронгёор хэлээ бэлэй.

Би тэрэ басаганай түрэлхидые гэмнэхээ һанаагүйб. Зүгөөр 10 класс дүүргэхэлээрнь гэртэхиниинь конкурсноо гадуур шалгалта барюулаад, багшын институдта оруулһан байгаа. Һэн. Холын городто багшын һүргуулида һурахадаа, магад, ухаа ороохо аалам даа.

Ухаа ороогүй һаа, яаха болоноб? Хүүгэдэй сэдьхэлые эбэрээхэ гү? Тиигэнхаар, наһанайнгаа замые ондоогоор шэлэхэ байгаа.

Хилээмэн — юумэнэй нэрэ. Энээнэй гүн удхые бага наһандаа ойлгоогүй һаа, хүнэй абари зан эрэмдэг шэнги ябаха гэжэ һанадагби. Эндэ иматтал һүргуули бэшэ, мүн түрэлхид ехэ харюусалгатай. Минии һанахада, түрэлхидэй харюусалга — бүришье ехэ.

Хилээмэн — юумэнэй нэрэ. Зүгөөр хүнэй ами наһанай үндэһэн болодог, Агуухэ юумэнэй нэрэ. Юуб гэхэдэ, үргэн ехэ үгытэй арадые хилээмэтэй болгохын түлөө Ильич багша, коммунистнууд, бидэнэй үбгэ эсэгэнэр, хүгшэн эжынэр илажа гараа ха юм!

Р. ДАШИЕВА,
БГПИ-гэй II курсын студентка.

Набтархан аад, хүдэрхэн бэстэй хүбүүн редакцида ороожо ерэн мэндэшэлһээр:

— Шүлэг харуулхаяа ерэбэб, — гэжэ хэлээд, хэдэн хуудаһа һарбайба. Уншажа үзэхэдэ, «һулагүй һэмһэтэй» гэгээ ха гэжэ бодохоор байба.

Баяр Уланов — Буряадай хүдөө ажахын институдай зооинженернэ факультедэй 2-дохи курсын студент. Тэрэнэй түрэһэн тоонто хадаа Зэдын районой Дээдэ-Үшөөтэй нютаг юм. Түрэл нютагтаа һуража, 1977 ондо 10 класс дүүргээд, сэрэгэй албанда абтаһан байна.

Бүри һүргуулида һуража ябахадаа, Баяр шүлэг бэшэдэг, Доржи Банзаровай намтараар һонирходог байгаа. Тиимэһээ эрдэмтын дурасхаалда зорюулһан шүлэгшье бэшээд туршаа юм.

Мүнөө залуу шүлэгшын хэдэн туршалгые уншагшадайнгаа анхаралда толилбобди.

ТАНИЛСАГТЫ: БАЯР УЛАНОВ

НЮТАГ ТУХАЙ ДУУН

* * *

Үглөөнэй наран дор
түрэһэн хадаа
Үглөөнэй нарантай
сасуулнаб нютагаа
Үргэн таладань
үдэһэн хадаа
Үүрэй толондол үргэн
сэдьхэлтэйб.
Тэргэд һарын толон доро
Тангил инагаа золгоһон
хадаа
Түрэл дайдынгаа
эльгэн дээрэхэнэ
Түрүүшынхээ ажабайдалаа
таниһан хадаа
Аглаг дэлхэйн
намда үгэһэн
Арюун жаргалые
олоо хаб даа,
Энхэ мүнхын харгы
замни
Эхэ нютагһаа эхитэй
һааб даа.

Сэнхир хүхэ огторгойн
Сагаан хөөһэн үүлэдтэл,
Эхин дуранайм түргөөр
Үнгэрһэн хойнонь,
Хайрата инагни, шамаяа
Халаглан дуудахадам,
ямар бэ?
Эреэлжэлэн ошоһон
үүлэдые
Эрьюулхэдэмшье,
хэндэ хэрэгтэйб?

* * *

Арбан табанай һарын
толон
Нарһадай толгойе
эльбэн-эльбэн
Амаржа хэбтэһэн
тала дайдыем
Налгай зөөлэн
нюдөөр шэртэнэ.

ҺУНИ

Дуулим номгон
Дулаахан һуни
Үргэһэ нойрни
дэгдэн ошоол,
Үнгэрһэн дурам гэнтэ
һанагдаал.
Аляа шарайта һарын
толон доро
Айдар шамаяа
һанан гуниглааб.
Наһанайм ганса инагни,
Намһаа холодон ошоолши.
Тэхэрни ерэгүйл
дурамнай,
Гэнгэриин одо мүшэдтэл
холодоолши.
Бусажа бидэндээ
тэхэрйн ерэхэгүйл
Бидэ хоёрой
түрүүшын дуран...

ҮБЭЛЭЙ ОЙ СОО

Үбэлэй ой соо хон-жэн,
Үнгэрһэн намарые
шаналһандал.
Намаа шэлбүүһээ һэжэрэн,
Нарһан модод ногоорно.
Хурдан солбон хэрмэд
Хушаһаа хушада харайн,
Эдихэ хоолоо бэдэрэн,
Эндэ-тэндэ үзэгдэнэ.
Саб сагаан дэгэлтэй
Саһан «абаралтай»
шандаган
Аймхай нюдөөр шэртэн,
Аймшаттай түргөөр
харайна.
Үбэлэй жабарта
хайруулан,
Үнгэрһэн намарые
һанабашье,
Ехэ багагүй амитад
Ерэхэ хабарые хүлеэнэл.

ЖАРАДАХИ „БУУРАЛ АБА“

Монголой бэлигтэй уран зохёолшодой нэгэн Чойжилын Чимидэй «Буурал аба» гэжэ зүжэг Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрай сценэ дээрэ 1980 ондо анха түрүүшынхээ табигдаа һэн. Хоёр жэлэй туршада сценэһээ «буунгүй» хото, хүдөөгэй харагшадай эгээл дуратай зүжэгүүдэй нэгэн болоихой. Энэ зүжэг уржадэр театрай сценэ дээрэ жарадахяа табигдаба.

Монголой бэлигтэй режиссер Мунхдоржын найруулан табиһан, аха дүү ороной уран зохёолынь шэдитэ гуурһан дороһоо мүндэлһэн энэ зохёол буряад харагшадта ойлгосотой байна ха юм.

Ц. ЦЫРЕНОВА.

Аман зохёолой абдарһаа

БООХОНОЙ ЁОХОРОЙ ДУУНУУД

* * *

Шэнэ газараа хахалжа,
Шэнинсээ һайнаар ургуулая
Сэбэрээр хүдэлмэрээ
бүтээжэ,
Совет гүрэнөө баяжуулая.

* * *

Мондойн ургаха
мойһомнай —
Моольтын хойто таляанда
Мушхаран наадаха
бэемнай —
Энэ үдэшын нааданда.
Үргэлжэ ургаха мойһомнай
Үлеэ-Зуурай таляанда
Үелэн наадаха бэемнай —
Энэ үдэшын нааданда.

* * *

Сагаан пулаадайм һандарааш
һаань,
Совдэйм фабрика нэхэхэл
Сарюун шарайм үтэлөөш
һаань,
Аша, гушанар залгахал.
Улаан пулаадайм һандарааш
һаань,
Улаан-Удэдэм нэхэхэл.
Улаан шарайм үтэлөөш
һаань.
Үринэр ашанар залгахал.

Тармуураа үргэлэн ябахадаа,
Табиха тухай һананагүйб.
Таанартай зугаалжа
ябаһанаа
Мартаха тухай һананагүйб.
Хажуураа үргэлэн ябахадаа,
Хаяха тухай һананагүйб.
Ханилаад ябаһан нүхэдөө
Мартаха тухай һананагүйб.

* * *

Үбэл болохын урдахана,
Үбһөө ехээр бэлдэе.
Үдэшэ болохын урдаханз
Зугаагаа ехээр бэлдэе.

* * *

Хабар болохын урдахана
Хагдаа ехээр маная.
Хабхар болохын урдахана
Зугаагаа ехээр бэлдэе.
Хара далитай хараасгай
Харяад һөөргөө ерэхэл
Ханилаад ябаһан нүхэрнай
Һураад һөөргөө ерэхэл.

* * *

Ангир, ангир шубуунһаа
Аляа шубуун үгы даа.
Ахай дүүхэй хоёрһоо
Инаг юумэ үгы даа.

М. ГЕРГЕНОВЭЙ
суглуулбариһаа.

ШОГ РАССКАЗ

ЖАРАН ХАХАРХАЙ ХАРМААН

Хасуртын совхозой зоотехник Балдан Шантанов хахад һарын курсада һураад бусахадаа, дүрөөтэй шэжэр алтан бэлэгтэй гээжэрхиһэн байба.

Һамганинь гаан галзуу болоод лэ:

— Минии эхэ, эсэгын бэлэглэһэн бэлигые зорюута хаяаш! Үгы һаа, тэндэ нэгэ залуушантай танилсаад, намһаа һалахаяа наһаад, тэрээндээ бэлэг үгөөд ерээш! — гээд лэ, толгойнь үнэндэ аһан-аһан алдаха юм.

Балдан Шантанов һамганһаа дутуугүйгөөр уурлажа, гэр соогуураа нюдэ нюургүй гүйхэ зуураа, хамаг пальто, плащ, костюмуудаа шэнэтэй хуушантайнь дуурһан суглуулжа, тэбэрижэ асараад, һамганайнгаа урда обойтор хаяад, һүүлээрнь үмдэжэ ябаһан чиджагаа тайлажа, нюдэндэнь туласа асараад:

— Энэ хармаан соохи заахан хармаан руу бэлигээ хээ һэм, — гээд, хахархайгаарнь долёсоороо бултайлгаан ёдойлгохо юм. — Унаад, энэ газаахи хармаан соо ороо. Үшөө доошоо унаа, харана гүш, баһа хахархай байна. Шэнэ шахуу костюм аад, доторынь хангирхай, энээгүүр газарта унаа ха юм! Арбан зургаан жэлдэ хухэ зүү хүндэлэн хадхажа, нэгэншье хармаан бүтүүлээгүй аад, юун бэлигээ намһаа нэхэхэбши? Мүнөөдэр хэды хахархай хармаантай байнабиб?!

Балдан Шантанов хамаг пальто, плащ, костюмуудайнгаа хармаанай хахархайнуудаар долёсоороо бултайлгаан, тоодо тоолоһоор нилээд томо тоо гаргаба:

— Жаран хахархай хармаан!...

Ш-С. БАДЛУЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор — 2-54-54, приемная — 2-54-93, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат, — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-60-91, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, информации — 2-34-05, перевод — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-35-95, машинное бюро — 2-57-63, фотолаборатория — 2-33-61, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-04810. Заказ № 284. Индекс 5901.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда «Залуушье һаа — шадабартай» — түрүү бэшэг. Республикын ажалай үдэр-материалнуудай суглуулбари. «Аграрна эрдэмэй һайндэр» — В. Б. Сагановай статья.

Хоёрдохи хуудаһанда «Пропагандистнууд болон лекторнуудэй заочно һуралсал» — Л. Коллекерэй корреспонденци. «Мэргэжэлтэй эрдэм мэдэсэ дээшэлүүлхэ» — Г. Константиновай корреспонденци. «Түрүүшэ эмэжээндэ — ажаһуудай эрилтэ хангаха» — В. Агушинагай статья. «Ашаргагада тушаагдахын - урда» — В. Брагинагай статья.

Гурбадахи хуудаһанда «Афган арадай зориг мүхэшэгүй» — АПН-эй материал. «Эб найрамдал хамгаалагшадай элитэ илалта» — ТАСС-ай материал. Хилын саагаһаа телетайпаар абтаһан мэдээлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда «Эшэ үндэһэнинь бэхижэхэй» — Г. Ламуевай статья. «Эрэ үнэй шэнжэ» — С. Бояшниковой шүүмжэлэл. «Сибириин булагай таабри» — А. Гомбоевой корреспонденци.

САГАЙ УЛАРИЛ

Республика доторнай мүнөөдэр сэлмэжэ, бүрхэг байха, зарим нютагуудаа саһан ороохо, һулаханаа бордоһолхо. Секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр баруун-хойноһоо һалхилха. Үдэртөө 8—13 градус, зарим районуудаар 3—8 градус хүйтэн болохо.

Улаан-Удэдэ саһан ороогүй, секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр баруун-хойноһоо һалхилха, үдэртөө 7—9 градус хүйтэн байха.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Даржугын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Буратинын шадавкэ». 10.35 — «Таанадта, трэлхид». 11.05 — «Всего дороже» — киноэпопей. «Поиск возрождения» — табадаа фильм.

Улаан-Удэ. 12.00 — Шэнэ һонин (буряадаар). 12.10 — «Театральна үүлэлганууд (буряадаар). 12.55 — «Океан алаин һалхи шуурган хаанаа эхитэйб» — киноочерк.

Орбита. 13.05 — «Спортивнэй тогой» 50-дахи тираж.

Улаан-Удэ. 13.15 — «Факел» — залуушуулда зорюулагдаа программа.

Орбита. 14.00 — «Һоногоор». Арадай уран бэлигэй «Мастер арадай аман зохёол» гэ... телевизионно программануу... уласхоорондын IV фестивалиин (Дээдэ Вольто). 14.25 — «Новый автомобиль», «Стрекозные коньья» гэһэн үхибүүдэй зорюулагдаһан телефильмуу... 15.15 — «Мүнөөдэр — түүхэй дэлхэй дээрэ». 15.30 — «Эхэ...ние хэжэ шадахат» — ...лан зохёогшодой конкурс. 16.35 — «Амитадай аймаг». 17.35 — «Хани харилсаанай» телевизионно журнал. 18.05 — «Хани барисаанай баяр» — уласхоорондын хүүгэдэй ...жэмтэ фестиваль. 19.15 — ... 19.30 — Забһарлалга. 10.30 — Политическэ шэнжэлэгшэ Ю. А. Летуновой хөөрөөн. 20.00 — «Московские новости» гаргатын шанда хүртэхын түлөө фигурна халтиралгаар уласхоорондын мүрысөөн. Эхэ...нүүд. 20.45 — «Моя любовь» — уран һайханай фильм. 22.00 — «Время». 22.35 — «Италиин эльгээгдэһэн хүгжэмтэ ансамбль шанга» — концерт. 23.45 — Фигурна халтиралгаар уласхоорондын мүрысөөн. Спортивна хатар. 00.45 — Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.00 — «Планета Майбородын дуунууд» — фильм-концерт.

Улаан-Удэ. 13.05 — «Цепная реакция» — ехэшүүлдэ зорюулагдаһан мультфильм.

Орбита. 13.15 — «Уран реаһоо тухай хөөрөөнүүд». Б. Щербаков. 13.45 — Маяковын национальна пайндэрэй республикын үдэртэ. «Маяковскийгэй — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм.

Улаан-Удэ. 14.45 — Мультфильмнууд.

Орбита. 15.15 — Дамжуулгын программа. 15,20 — «Кинногоор аяншалгын клуб». 16.20 — «Хүгжэмтэ Каунас». 16.35 — М. Горький. «Зыковы» — Куйбышевай М. Горькийн нэрэмжэтэ академическэ драмын театрай фильм-зуурмаг. 19.00 — Бүмбэгэтэй хоккейгэй СССР-эй чемпионат. «Динамо» (М) — «Сибсельмаш» (дохи тейм). 19.45 — «Лесной этюды» — Башкирай байгалиин тухай телевизионно барагдата фильм. 20.00 — «Эмэ...энхэ байлга» — эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 20.45 — «Амгалан нойрсогты, бүлэг шуул!». 21.00 — Хүгжэмтэ ...оск. 21.30 — Уран зохёолын уншалганууд. К. Федин. «Первые радости». 22.00 — «Время». 22.35 — «Тихоня» — телевизионно уран һайхан фильм. 23.50 — «Гурван Третьяковско галерейн ...нуудаар» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.